

Nji

Nederlands
Jeugdinstituut

Kijk op JeugdzorgPlus

10 jaar onderzoek Longitudinale Effectmonitor JeugdzorgPlus

Maart 2022 | Anne Addink & Marie-Christine van der Veldt

Samenvatting

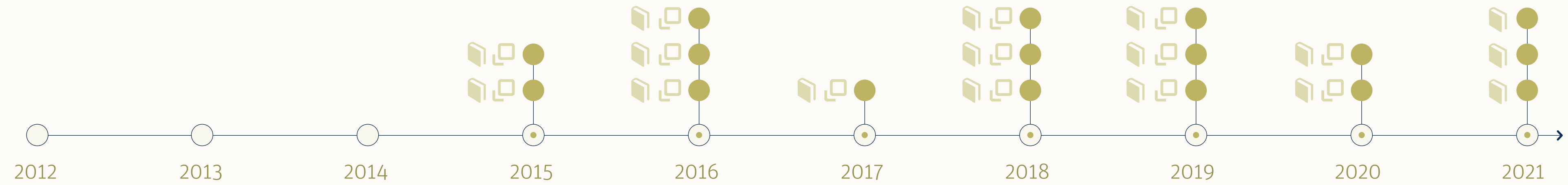
Binnen het onderzoeksprogramma Longitudinale effectmonitor JeugdzorgPlus is 10 jaar onderzoek gedaan naar JeugdzorgPlus. JeugdzorgPlus is een zeer intensieve vorm van gespecialiseerde gesloten jeugdhulp. De hulp is bedoeld voor jongeren en hun gezinnen die niet bereikbaar zijn voor lichtere vormen van hulp en die zonder behandeling een risico vormen voor zichzelf of hun omgeving.

Van 2012 tot en met 2018 zijn met behulp van de Monitor JeugdzorgPlus gegevens verzameld over de jongeren die in JeugdzorgPlus verblijven, de behandeling en begeleiding die zij kregen en het resultaat van hun verblijf. Daarnaast zijn er van 2015 tot en met 2021 verdiepende onderzoeken uitgevoerd naar opvallende trends en ontwikkelingen die met de uitkomsten van de monitor of in de praktijk van JeugdzorgPlus zijn gesignaleerd. Het doel was de resultaten van de JeugdzorgPlus instellingen in kaart te brengen en de kwaliteit van JeugdzorgPlus te stimuleren. Deze publicatie geeft een overzicht van de belangrijkste resultaten en aanbevelingen van het onderzoeksprogramma.

Het onderzoeksprogramma geeft zicht op de kwaliteit van zorg voor jongeren met meervoudige en complexe problemen voorafgaand aan de plaatsing in JeugdzorgPlus, tijdens het verblijf en na vertrek uit de instelling. In de onderzoeken wordt in de loop van het programma steeds meer aandacht besteed aan ervaringen en aanbevelingen van jongeren.

Tijlijn van 10 jaar onderzoek naar JeugdzorgPlus

✓ KWALITEIT EN RESULTATEN JEUGDZORGPLUS

📈 (DOOR)ONTWIKKELING MONITOR

De tien belangrijkste verbeterpunten die in het onderzoeksprogramma naar voren komen zijn:

- 1. Tijdige inzet van passende hulp om plaatsing in JeugdzorgPlus te voorkomen;**
- 2. Beschikbaarheid van specialistisch aanbod als alternatief voor een gesloten plaatsing;**
- 3. Zorgvuldige besluitvorming met aandacht voor onderliggende oorzaken en evaluatie van eerder verleende hulp samen met jongeren en ouders;**
- 4. Behandeling op maat gericht op oorzaken van gedrag in samenwerking met jongeren en ouders;**
- 5. Individuele aandacht voor jongeren en aangaan van persoonlijk relaties;**
- 6. Actief gezinsgericht werken gedurende het hele traject door middel van een breed scala aan activiteiten;**
- 7. Onderwijs op maat passend bij het niveau van de jongere;**
- 8. Tijdige voorbereiding op vertrek en beschikbaarheid van passende vervolgzorg;**
- 9. Continuïteit in hulp en wonen;**
- 10. Samenwerking in de hele keten.**

Voor zover gekeken is naar resultaten komt uit de onderzoeken een wisselend beeld naar voren over de resultaten van JeugdzorgPlus. Jongeren geven over het algemeen aan dat ze weinig aan de hulp hebben gehad.

De uitkomsten en aanbevelingen uit de onderzoeken sluiten aan bij ontwikkelingen die inmiddels in gang zijn gezet om een transformatie in JeugdzorgPlus tot stand te brengen. Met de uitvoering van het actieplan 'De best passende zorg voor kwetsbare jeugd' (2019) wordt ingezet op het voorkomen dat jongeren in gesloten jeugdzorg terecht komen en verbeteren van de zorg voor jongeren die tijdelijk gesloten worden geplaatst.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2	3.3	Vervolgzorg na JeugdzorgPlus	27	
Tijdslijn van 10 jaar onderzoek naar JeugdzorgPlus	3	3.3.1	Kwaliteit van voorbereiding op vertrek en vervolgzorg	28	
Inhoudsopgave	5	3.3.2	Ervaringen van jongeren (en ouders)	29	
Inleiding	7	3.3.3	Hoe kan het beter?	29	
Het onderzoeksprogramma Longitudinale effectmonitor JeugdzorgPlus	7	3.3.4	Wie is aan zet?	30	
Doel en onderzoeksvragen	7	3.4	Continuïteit Jeugdhulp	31	
Ontwikkelingen JeugdzorgPlus	8	3.4.1	Mate van continuïteit	32	
Leeswijzer	8	3.4.2	Ervaringen van jongeren	32	
1	Het onderzoeksprogramma	10	3.4.3	Hoe kan het beter?	33
1.1	De monitor JeugdzorgPlus	10	4	Resultaten JeugdzorgPlus voor jongeren	36
1.2	Verdiepend onderzoek	11	4.1	Ervaringen van jongeren	36
2	Om wie gaat het?	14	4.2	Resultaten bij vertrek	37
3	Kwaliteit van JeugdzorgPlus	17	5	Overzicht van 10 jaar onderzoek geeft inzicht	39
3.1	Plaatsing in een instelling voor JeugdzorgPlus	17	5.1	Kwaliteit	39
3.1.1	Kwaliteit van toeleiding	18	5.2	Effectiviteit	40
3.1.2	Ervaringen van jongeren	18	5.3	Transformatie JeugdzorgPlus	41
3.1.3	Hoe kan het beter?	19	6	Referentielijst	42
3.1.4	Wie is aan zet?	20		Bijlage bij het rapport: Kwaliteit en resultaten van JeugdzorgPlus	44
3.2	Verblijf en behandeling in JeugdzorgPlus	20			
3.2.2	Ervaringen van jongeren	23			
3.2.3	Hoe kan het beter?	24			
3.2.4	Wie is aan zet?	26			

Inleiding

Inleiding

Het onderzoeksprogramma Longitudinale effectmonitor JeugdzorgPlus

Binnen het onderzoeksprogramma Longitudinale effectmonitor JeugdzorgPlus is 10 jaar onderzoek gedaan naar JeugdzorgPlus. JeugdzorgPlus is een zeer intensieve vorm van gespecialiseerde gesloten jeugdhulp. De hulp is bedoeld voor jongeren en hun gezinnen die niet bereikbaar zijn voor lichtere vormen van hulp en die zonder behandeling een risico vormen voor zichzelf of hun omgeving. Het gaat om kwetsbare jongeren met meervoudige en complexe problemen. Voor plaatsing is een machtiging van de kinderrechter nodig. In 2021 zijn er in Nederland twaalf JeugdzorgPlus instellingen. Zij boden in 2020 hulp aan 1.128 jongeren (Jeugdzorg Nederland, 2021).

In 2008 is JeugdzorgPlus ontstaan. Een wijziging van de Wet op de Jeugdzorg maakte gesloten jeugdhulp mogelijk voor jongeren met ernstige gedrags- en opvoedingsproblematiek. Hiermee werd een einde gemaakt aan de mogelijkheid om jongeren voor behandeling of opvang in een justitiële jeugdinrichting te plaatsen zonder dat zij strafrechtelijk werden vervolgd. Voor de (door)ontwikkeling van JeugdzorgPlus was behoefte aan betrouwbare cijfers om inzicht te krijgen in de zorgbehoefte en routes die kinderen en jongeren afleggen gedurende meerdere jaren. Ook was er behoefte aan meer inzicht in de resultaten van deze zorgvorm.

Van 2012 tot en met 2018 zijn met behulp van de Monitor JeugdzorgPlus gegevens verzameld over de jongeren die in JeugdzorgPlus verblijven, de behandeling en begeleiding die zij kregen en het resultaat van hun verblijf. Daarnaast zijn er van 2015 tot en met 2021 verdiepende onderzoeken uitgevoerd naar opvallende trends en ontwikkelingen die met de uitkomsten van de monitor of in de praktijk van JeugdzorgPlus zijn gesignaleerd. Het onderzoeksprogramma is ontwikkeld door ZonMw, het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Jeugdzorg Nederland met inbreng van betrokken instellingen. Het doel was de opbrengsten van JeugdzorgPlus instellingen in kaart te brengen en de kwaliteit van JeugdzorgPlus te stimuleren. Bij de ontwikkeling van de monitor stond de vraag centraal in welke mate de jongeren profiteren van de geboden hulp en welke factoren samenhangen met de gemeten effecten van de hulp.

Doel en onderzoeksvragen

In het kader van de afronding van het onderzoeksprogramma heeft ZonMw het Nederlands Jeugdinstituut (Nji) gevraagd een overzicht te maken van de belangrijkste resultaten en aanbevelingen van het onderzoeksprogramma. De kennis die is opgedaan in het onderzoeksprogramma kan bijdragen aan de verdere ontwikkeling van passende zorg voor jongeren in de meest kwetsbare omstandigheden en/of met de meest complexe problemen. De onderzoeksresultaten zijn niet alleen relevant voor JeugdzorgPlus instellingen.

Bij het realiseren van passende zorg voor jongeren waar het over gaat zijn ketenpartners (jeugd- of wijkteam, jeugdhulp, beschermingsketen), gemeenten en landelijke overheid nodig (BGZJ, 2019).

In deze publicatie beantwoorden we de vraag wat het onderzoeksprogramma heeft opgeleverd. Dit doen we aan de hand van drie subvragen:

- 1. Wat blijkt uit de onderzoeksprojecten over de kwaliteit van JeugdzorgPlus en over de mogelijkheden en knelpunten bij het verbeteren van de kwaliteit?**
- 2. Wat blijkt uit de onderzoeksprojecten over de mate waarin jongeren (en hun gezinnen) profiteren van de geboden hulp en de mate waarin duurzame effecten tot stand komen?**
- 3. Wat is er met de inzichten en aanbevelingen uit het programma in de praktijk gedaan? Wat is nodig om met de resultaten van het onderzoeksprogramma aan de slag te gaan?**

Ontwikkelingen JeugdzorgPlus

Het onderzoeksprogramma is uitgevoerd over een periode van tien jaar waarin de ontwikkelingen in de praktijk niet stil hebben gestaan. De laatste jaren zijn vragen over hoe voorkomen kan worden dat jongeren gesloten worden geplaatst en welke alternatieven er mogelijk zijn voor een gesloten verblijf, steeds meer op de voorgrond komen te staan. In het actieprogramma ‘Zorg voor de Jeugd’ (2018) wordt ingezet op het terugdringen van het aantal gesloten plaatsingen en het verkorten van de duur van het gesloten verblijf. In het actieplan ‘De best passende zorg voor kwetsbare jongeren’ (2019) is verder uitgewerkt hoe de zorg voor kwetsbare jongeren en hun gezinnen met

meervoudige en complexe hulpvragen verbeterd kan worden. Het actieplan is gestart als een plan voor de transformatie van JeugdzorgPlus, maar heeft een veel bredere doelstelling gekregen. Het gaat om de hele sector. Als alleen de gesloten jeugdhulp wordt afgebouwd leidt dat op een andere plaats tot problemen. Met StroomOp, het netwerk van jeugdhulp- en onderwijsprofessionals die streven naar eerdere, snellere en beter passende hulp voor jongeren en hun ouders, zijn activiteiten in gang gezet om de zorg aan jongeren te verbeteren.

Leeswijzer

Deze publicatie geeft een overzicht van de belangrijkste resultaten en aanbevelingen van het onderzoeksprogramma.

- In hoofdstuk 1 gaan we in op het onderzoeksprogramma en de ontwikkelingen die in het programma hebben plaatsgevonden.
- Hoofdstuk 2 geeft een beschrijving van de groep jongeren die JeugdzorgPlus ontvangen.
- In hoofdstuk 3 beschrijven we de uitkomsten van het onderzoeksprogramma aan de hand van drie fasen van de hulp: de plaatsing in JeugdzorgPlus, het verblijf en de behandeling in JeugdzorgPlus en de vervolgzorg. Daarnaast gaan we in op het verloop van de trajecten.
- De mate waarin jongeren profiteren van JeugdzorgPlus staat centraal in hoofdstuk 4.
- In hoofdstuk 5 geven we tot slot antwoord op de onderzoeksvragen.

A young man with short brown hair is lying on a dark leather couch, focused on his smartphone. He is wearing a blue t-shirt with a graphic. His feet are propped up in the foreground, out of focus. The background features a white radiator and a red curtain. A dark blue banner with white text is overlaid at the bottom right.

Het onderzoeksprogramma

1 Het onderzoeksprogramma

Het onderzoeksprogramma Longitudinale monitor JeugdzorgPlus bestond uit twee onderdelen. Het eerste onderdeel bestond uit het opzetten en in gebruik nemen van een effectmonitor om zicht te krijgen op de ontwikkeling van jongeren in JeugdzorgPlus. Het tweede onderdeel bestond uit verdiepende onderzoeken. De onderzoeken geven inzicht in de achtergrond van opvallende trends, ontwikkelingen en verschillen die met de uitkomsten van de monitoring zijn gesignaleerd en aangrijpingspunten om de kwaliteit van (traject)zorg in JeugdzorgPlus te verbeteren. In dit hoofdstuk beschrijven we het onderzoeksprogramma en de ontwikkelingen die binnen het programma hebben plaatsgevonden.

1.1 De monitor JeugdzorgPlus

Van 2012 tot en met 2018 zijn met behulp van de Longitudinale monitor JeugdzorgPlus systematisch gegevens verzameld van jongeren die in JeugdzorgPlus verblijven. Op drie momenten in het hulpverleningstraject van jongeren werden gegevens verzameld. Het eerste meetmoment (T1) vond plaats bij plaatsing van de jongere in JeugdzorgPlus. Het tweede meetmoment (T2) viel samen met het eind van het verblijf en het derde meetmoment (T3) was zes maanden na verblijf. De gegevensverzameling had betrekking op kenmerken van de doelgroep, de behandeling en het resultaat van de behandeling (Vermaes et al., 2012).

Bij de opzet van de monitor wilde het ministerie van VWS op een beperkt aantal belangrijke items data verzamelen met als doel instellingen onderling te kunnen vergelijken (benchmark) (Barendregt & Wits, 2018). De JeugdzorgPlus instellingen kozen voor een uitgebreidere set items. De monitor is opgezet volgens de methode Routine Outcome Measurement (ROM). De voortgang en resultaten van de behandeling werden op cliëntniveau gemeten waardoor de gegevens ook direct bruikbaar waren voor de hulpverlening (Jeugdzorg Nederland, 2015).

Jeugdzorg Nederland heeft halfjaarlijks een factsheet gepubliceerd met gegevens over de doelgroep en het verloop van de behandeling. Aanvankelijk werden voor het ministerie van VWS ook gegevens per instelling op uitkomstmaten aangeleverd. De mogelijkheden om te kunnen benchmarken bleken echter beperkt (Bostelen & Kranenburg, 2017; Uit Barendregt en Wits, 2018). Knelpunten waren onder andere dat items door instellingen verschillend, of niet consequent werden ingevuld. De respons op T3 was erg laag.

Om de dataverzameling te verbeteren en om de data beter te benutten op verschillende niveaus is een aantal (onderzoeks)projecten uitgezet ten behoeve van de doorontwikkeling en implementatie van de monitor.

De halfjaarlijkse overzichten van Jeugdzorg Nederland gaven inzicht in ontwikkelingen en trends en in verschillen tussen zorggebieden in Nederland. Niet alle data uit de monitor is openbaar. Een groot deel van de verdiepende onderzoeken die zijn uitgevoerd komt voort uit opvallende uitkomsten uit de monitor.

Met ingang van 1 januari 2019 is de dataverzameling met de Monitor JeugdzorgPlus beëindigd. Er is bij Jeugdzorg Nederland een toenemende behoefte om data te verzamelen over brede jeugdhulp om antwoord te kunnen geven op maatschappelijke en politieke vragen. De dataset van de Monitor JeugdzorgPlus was daarvoor te beperkt omdat het alleen data omvat over het verblijf bij JeugdzorgPlus. Met gegevens die worden verzameld via het Toeleidingssysteem van Jeugdzorg Nederland en gegevensverzameling via het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijft informatie over de doelgroep en plaatsingen in JeugdzorgPlus beschikbaar.

Publicaties en onderzoeken (door)ontwikkeling van de monitor

- [Monitor JeugdzorgPlus. Analyse van de wetenschappelijke onderbouwing en benuttingsmogelijkheden.](#)
- [Hoe bruikbaar zijn Routine Outcome Monitoring \(ROM\) data van de Landelijke JeugdzorgPlus monitor?](#)
- [Follow-up meting monitor JeugdzorgPlus. Achtergronden bij de responscijfers.](#)

1.2 Verdiepend onderzoek

In de periode 2015 tot en met 2021 zijn zestien verdiepende onderzoeken uitgevoerd.

Gegevens uit de monitor JeugdzorgPlus vormden directe aanleiding voor de verdiepende onderzoeken. Onderzoeken naar dagbesteding na vertrek, overplaatsingen, herhaald beroep, prevalentie en uitstroom van jongeren met een LVB en psychiatrische problematiek, verschillen tussen meisjes en jongens. Verschillen tussen regio's in vraag en aanbod kwamen voort uit vragen naar aanleiding van uitkomsten van de monitor JeugdzorgPlus. Latere onderzoeken gaven ook antwoord op vragen die voortkwamen uit ontwikkelingen die in de praktijk speelden, zoals het onderzoek naar kleinschalige voorzieningen, suïcide en plaatsing van jongeren met strafbare feiten. Het programma heeft door de verdiepende onderzoeken aanvullende kennis opgeleverd over de instroom, het verblijf, de nazorg en het resultaat van JeugdzorgPlus.

Bij de start van het programma was de data die verzameld werd met de monitor een belangrijke bron voor beantwoording van de onderzoeksvragen. De kwalitatieve data die verzameld werd beperkte zich in de eerste onderzoeken tot enkele interviews. In de laatste onderzoeken vormden interviews de belangrijkste bron van informatie. In de loop van het programma zijn steeds vaker meerdere perspectieven meegenomen in de onderzoeken: zowel professionals, jongeren als ouders kwamen aan het woord.

De ervaringen van jongeren zijn in de loop van het programma steeds uitgebreider beschreven met als doel te leren van deze ervaringen. Dit heeft veel concrete aanbevelingen opgeleverd voor de verbetering van JeugdzorgPlus.

De aanbevelingen uit de eerste onderzoeken waren vooral gericht op JeugdzorgPlus zelf en hoe de JeugdzorgPlus instellingen de zorg aan opgenomen jongeren kunnen verbeteren. Ook gaven de eerste onderzoeken aanbevelingen voor verbetering van de dataverzameling met de monitor JeugdzorgPlus. Gedurende het onderzoeksprogramma is een verschuiving zichtbaar waarbij de aanbevelingen steeds meer gericht zijn op de hele jeugdhulpketen. De nadruk kwam te liggen op het voorkomen van JeugdzorgPlus, de ontwikkeling en inzet van alternatieven voor JeugdzorgPlus en op het anders inzetten van geslotenheid.

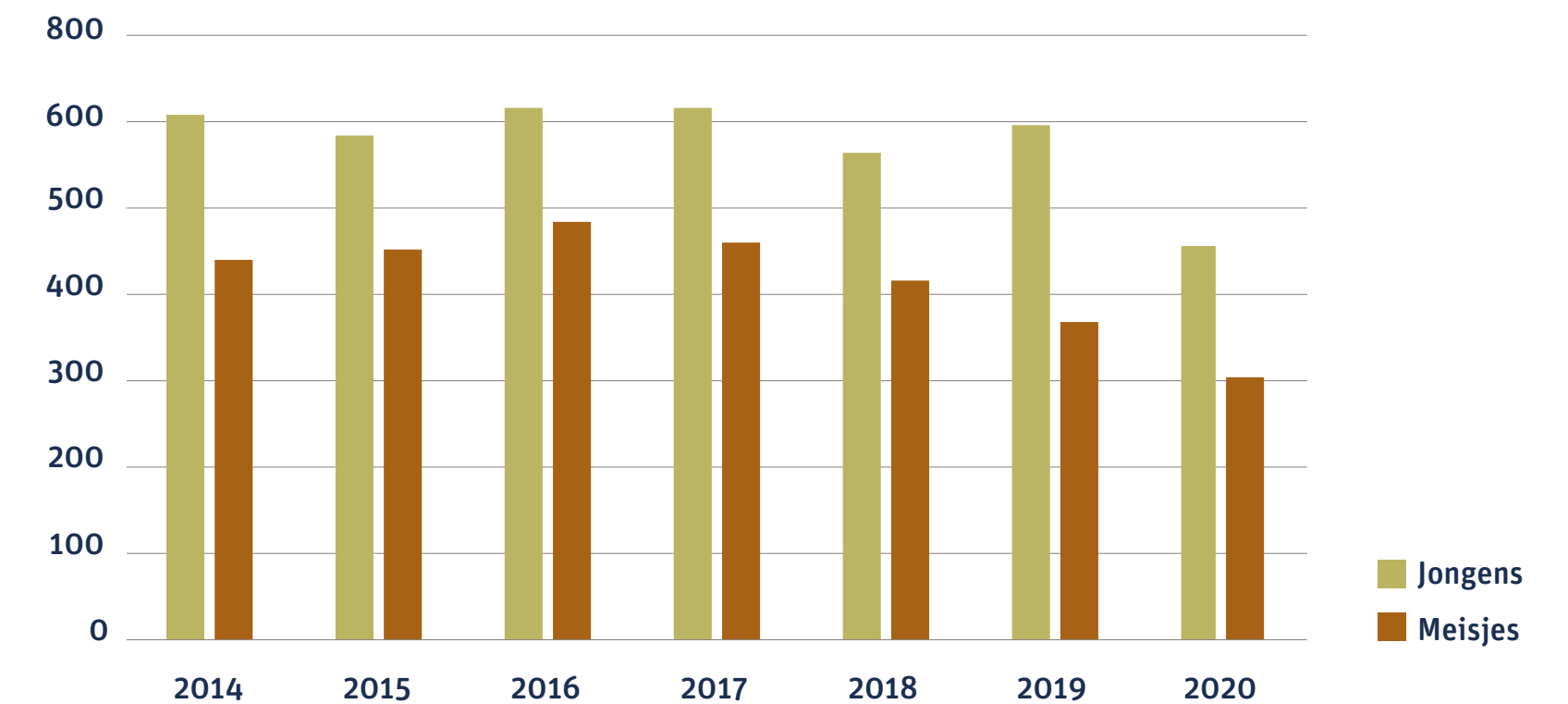
Om wie gaat het?

2 Om wie gaat het?

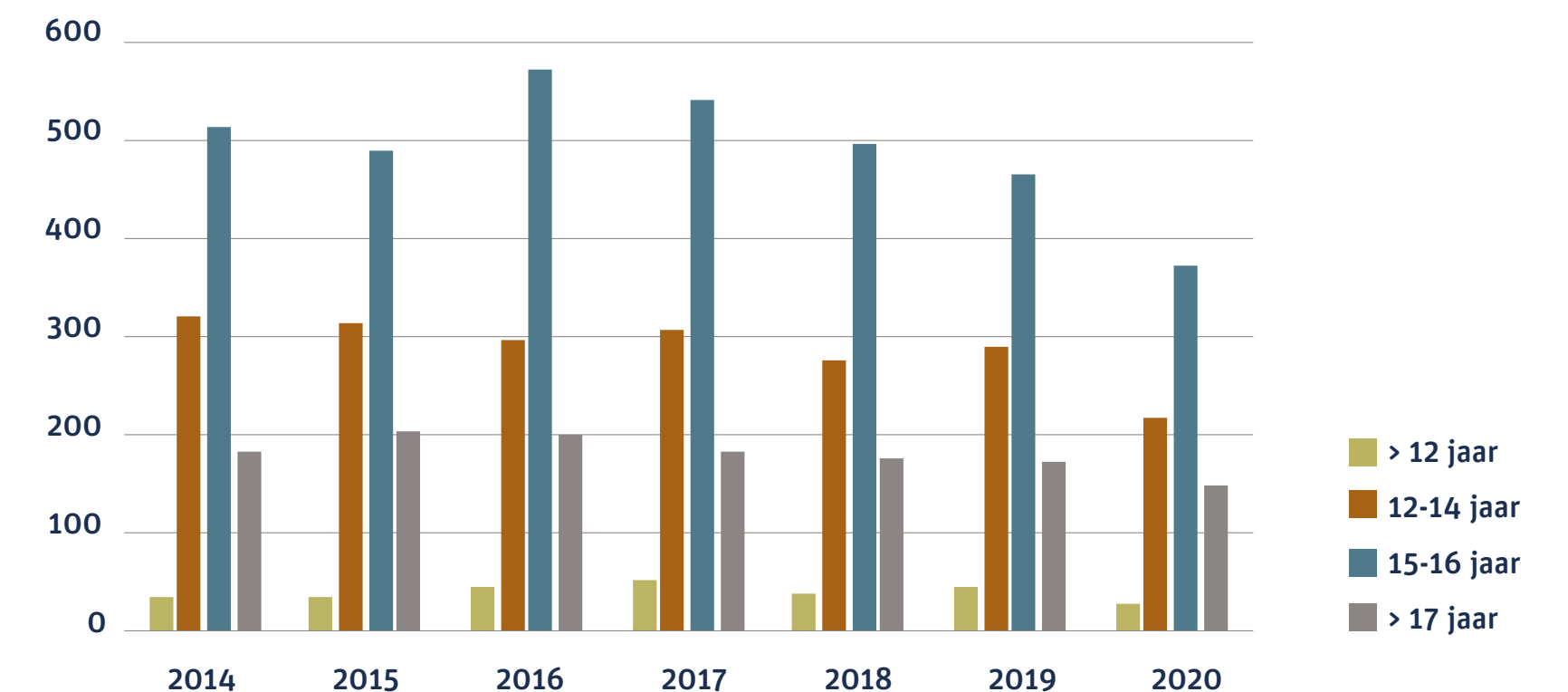
JeugdzorgPlus is bedoeld voor jongeren met ernstige problemen. Hun ontwikkeling wordt zodanig bedreigd dat ingrijpen en behandeling noodzakelijk zijn. Aanleiding voor plaatsing vormt een ernstig uit de hand gelopen situatie thuis of in de instelling waar zij verbleven. Er is geen sprake van een homogene doelgroep. De hulpvragen van de jongeren zijn divers, meervoudig en complex. Zij hebben meerdere problemen tegelijkertijd op verschillende leefgebieden. Veelvoorkomende kenmerken zijn een problematisch netwerk, trauma, agressie en hechtingsproblematiek.

Meer jongens dan meisjes maken gebruik van JeugdzorgPlus. De verhouding jongens-meisjes verandert door de jaren heen niet of nauwelijks. Alleen in 2019 en 2020 is het percentage jongens licht gestegen in vergelijking met voorgaande jaren. Bijna de helft van de jongeren die in 2020 voor het eerst in JeugdzorgPlus zijn geplaatst, komt vanuit een open jeugdhulpvoorziening. Een kwart van de jongeren woonde vóór plaatsing thuis of zelfstandig zonder hulp. De meeste jongeren zijn bij hun eerste plaatsing 15 of 16 jaar.

Aantal jongeren met een nieuwe (eerste) plaatsing naar geslacht*

Aantal jongeren met een nieuwe (eerste) plaatsing naar leeftijd*

*Voor de cijfers voor de jaren 2014-2015 is gebruik gemaakt van het Factsheet Plaatsingsgegevens 2017. De cijfers van 2016-2019 zijn afkomstig uit het Factsheet Plaatsings- en uitstroomgegevens 2019. De cijfers van 2020 komen uit het Factsheet Plaatsings- en uitstroomgegevens 2020.

De ernst van de problematiek van jongeren in JeugdzorgPlus is de laatste jaren toegenomen (Buysse et al., 2019). Er is vaker sprake van complexe psychiatrische problematiek in combinatie met gedragsproblematiek en meer suïcide en zelfbeschadiging. Ook de combinatie van psychiatrische, gedragsproblematiek en LVB en complexe problematiek van jongeren met een autismspectrum stoornis komen vaker voor.

De groep is verre van homogeen; elke jongere heeft een uniek pakket aan sterke en zwakke kenmerken, sociaal netwerk, aard en ernst van problemen (Hammink et al., 2016). Een deel van de jongeren heeft een licht verstandelijke beperking, gebaseerd op het IQ, bijna de helft heeft mogelijk psychiatrische problematiek (Hammink et al., 2016). De meeste jongeren kampen met hechtings- en traumaproblematiek, al dan niet met beginnende persoonlijkheidsproblematiek en/of middelengebruik (Van Dam et al., 2017). Tussen meisjes en jongens zijn er verschillen qua problematiek. Bij meisjes is de complexiteit en heterogeniteit van de problematiek groter dan bij jongens (Nijhof et al., 2018).

In enkele onderzoeken is de levensloop van een aantal jongeren geschetst. De casusbeschrijvingen geven een indringend beeld van hoe het leven van deze jongeren eruitziet en met welke problemen zij te maken hebben. De meeste jongeren uit het onderzoek van Hanzon & Van Veluw (2019) hebben gescheiden ouders, problemen in de gezinssituatie, verslavingsproblematiek en agressie. Veel van hen hebben al een lange hulpverleningsgeschiedenis achter de rug (Hanzon & Van Veluw, 2019; Sondeijker et al., 2020; Van Dam et al., 2019). De meeste jongeren worden tussen hun 11e en 13e jaar in een residentiële voorziening geplaatst en krijgen in de daaropvolgende jaren te maken met een reeks van wisselingen en overplaatsingen (Hanzon & Van Veluw, 2019).

Kwaliteit van JeugdzorgPlus

3 Kwaliteit van JeugdzorgPlus

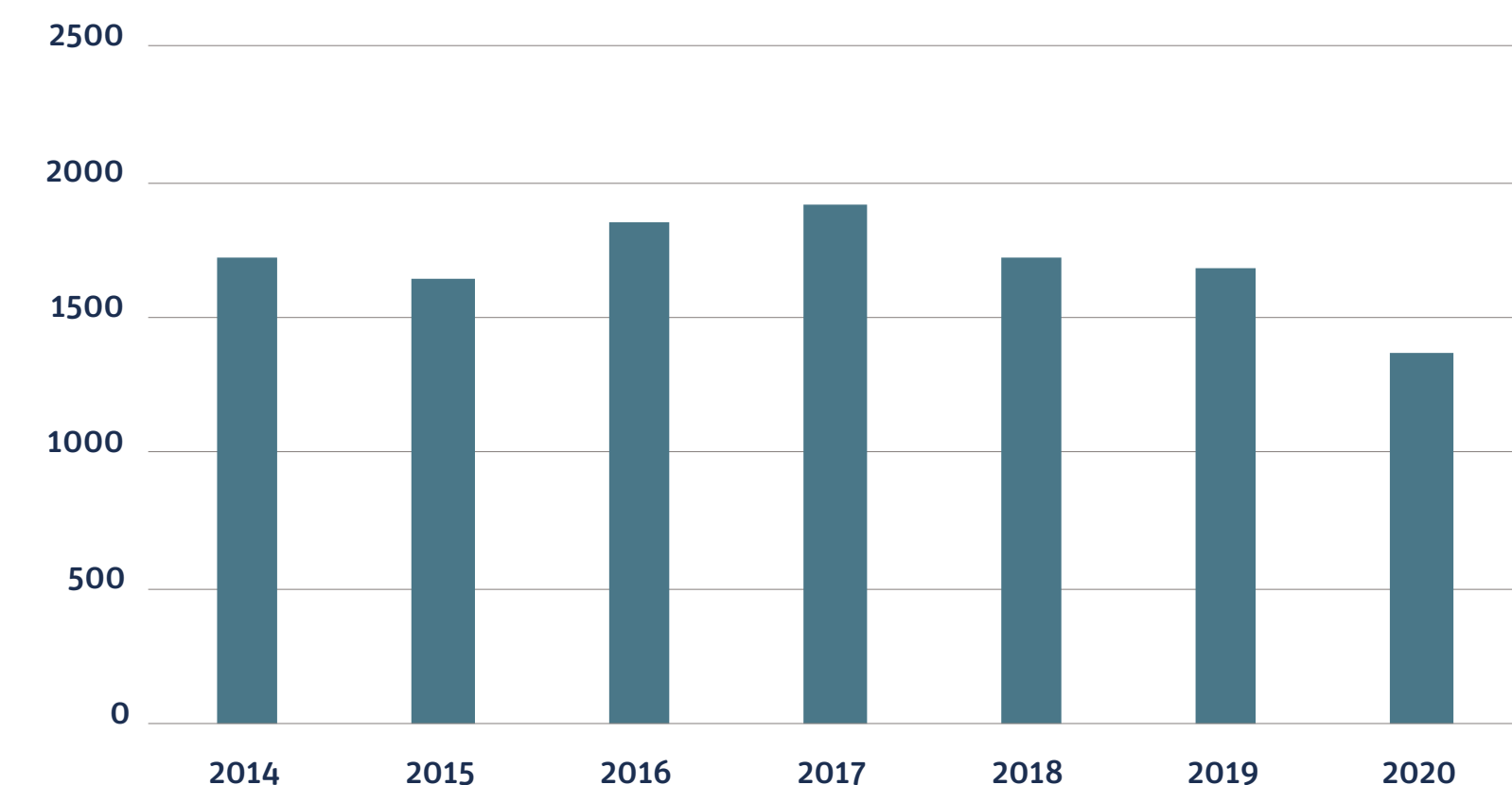
De verdiepende onderzoeken uit het onderzoeksprogramma geven informatie over de kwaliteit van JeugdzorgPlus maar ook over het voortraject en de nazorg. We beschrijven de uitkomsten aan de hand van de plaatsing, het verblijf en de behandeling in JeugdzorgPlus en de vervolgzorg. Daarnaast gaan we in op het verloop van de trajecten.

3.1 Plaatsing in een instelling voor JeugdzorgPlus

Wanneer een jeugdige zich onttrekt aan de jeugdhulp die hij nodig heeft, of door anderen wordt onttrokken aan hulp, kan dit aanleiding zijn om gesloten jeugdhulp in te zetten. Bij de plaatsing van een jongere in een JeugdzorgPlus instelling zijn diverse partijen betrokken. Vaak zijn er voorafgaand aan de plaatsing al meerdere hulpverleners bij de jongere en zijn gezin betrokken geweest. Voor plaatsing is een machtiging gesloten jeugdhulp nodig van de kinderrechter. Een verzoek tot een machtiging kan worden ingediend door een gemeentelijk wijkteam, de Raad voor de Kinderbescherming, een gecertificeerde instelling of een officier van justitie. De machtiging kan in combinatie met een kinderschermingsmaatregel worden uitgevoerd, maar dit is niet noodzakelijk.

Voor 2015 is een daling te zien in het aantal plaatsingen in JeugdzorgPlus. Na 2015, het jaar dat de Jeugdwet van kracht wordt, is een toename zichtbaar in het aantal plaatsingen tot 2017. Vanaf 2018 daalt het aantal plaatsingen opnieuw. Het aantal plaatsingen in 2020 is ten opzichte van 2019 met 20 procent afgenomen. Een groot deel van de plaatsingen vindt plaats op basis van een spoedmachtiging. In 2020 gaat het om 73 procent van de plaatsingen.

Aantal plaatsingen* per jaar

**Een jongere kan in een jaar vaker dan een keer zijn geplaatst.*

Voor de cijfers voor de jaren 2014-2015 is gebruik gemaakt van het Factsheet Plaatsingsgegevens 2017. Voor de cijfers 2016-2019 is gebruik gemaakt van het Factsheet Plaatsings- en uitstroomgegevens 2019. De cijfers voor 2020 komen uit het Factsheet Plaatsings- en uitstroomgegevens 2020.

Onderzoek naar toeleiding en plaatsing

In het onderzoeksprogramma zijn drie studies uitgevoerd naar de toeleiding en plaatsing van jongeren in JeugdzorgPlus: een studie naar redenen en oorzaken van regionale verschillen in het aantal jongeren dat geplaatst wordt (Buysse et al., 2020), een studie naar de besluitvorming over de plaatsing van jongeren met delict gedrag (Van Dam et al., 2019), en een studie naar de duur van machtigingen en vrijwillige plaatsingen (Van Dam et al., 2021). Daarnaast komen ook uit andere studies aandachtspunten naar voren over de plaatsing in JeugdzorgPlus, zoals de onderzoeken naar herhaald beroep, doorplaatsing en naar het resultaat van JeugdzorgPlus.

- [Vraag en aanbod JeugdzorgPlus. Factoren die van invloed zijn op de ontwikkeling in jeugdregio's](#)
- [Jongeren met strafbare feiten in de JeugdzorgPlus](#)
- [Duur machtigingen en vrijwillige plaatsingen in de JeugdzorgPlus.](#)

3.1.1 Kwaliteit van toeleiding

De onderzoeken laten zien dat JeugdzorgPlus niet de best passende zorg is voor alle jongeren die daar gebruik van maken (Buysse et al., 2019; Hanzon & Van Veluw, 2019; Sondeijker et al., 2020; Van Dam et al., 2019). Buysse en anderen onderscheiden drie groepen jongeren in JeugdzorgPlus. Bij één groep jongeren had de plaatsing mogelijk voorkomen kunnen worden als zij eerder passende hulp hadden ontvangen of als er een alternatief voor een gesloten plaatsing beschikbaar was geweest. Ook is er een groep jongeren die een specialistisch aanbod nodig heeft waarin expertise over

gedragsproblemen, psychiatrische problematiek en licht verstandelijke beperkingen beschikbaar is. Deze jongeren horen niet thuis in de gesloten jeugdhulp maar er is voor hen geen passend aanbod beschikbaar. Voor een beperkte groep jongeren blijft waarschijnlijk tijdelijk een gesloten plaatsing wel nog nodig voor hun eigen veiligheid (Buysse et al., 2019). Voor de groep jongeren die meerdere keren geplaatst wordt in JeugdzorgPlus is het eveneens de vraag of dit voor hen een passend aanbod is aangezien JeugdzorgPlus al eerder zonder succes is ingezet (Hanzon & Van Veluw, 2019).

3.1.2 Ervaringen van jongeren

Uit de onderzoeken blijkt dat een aantal jongeren vindt dat de plaatsing in JeugdzorgPlus voor hen als time out even nodig was. Het gaf hen rust en ze werden gedwongen stil te staan bij zichzelf. Ook wordt voor een aantal jongeren een onveilige situatie opgeheven (Hanzon & Van Veluw, 2019; Sondeijker et al., 2020). Jongeren geven vaak aan dat zij niet betrokken zijn geweest bij de besluitvorming over hun plaatsing en ervaren dat er niet naar hen geluisterd werd door besluitvormers. Zij begrijpen op het moment van plaatsing niet altijd waar zij heen gaan en waarom. Ze missen uitleg over wat zij van JeugdzorgPlus kunnen en mogen verwachten en ook weten ze niet goed wat er van hen verwacht wordt. De plaatsing wordt vaak als een straf ervaren. Veel jongeren zouden zich graag beter voorbereiden op een verblijf in JeugdzorgPlus (Hanzon & Van Veluw, 2019; Sondeijker et al., 2020; Van Dam et al., 2019).

3.1.3 Hoe kan het beter?

De onderzoeken bieden aanknopingspunten om ervoor te zorgen dat jongeren hulp ontvangen die bij hen past en om gesloten plaatsingen zoveel mogelijk te voorkomen en te verkorten. Mogelijkheden tot verbetering liggen in de toeleiding naar en besluitvorming over passende hulp in de keten, maar ook in de visie op JeugdzorgPlus, de beschikbaarheid van ander aanbod in de regio en alternatieven voor JeugdzorgPlus en de inkoop (Buysse, et al., 2019, Van Dam et al., 2019, Van Dam et al., 2021).

Toeleiding en besluitvorming in het voortraject

De vraag wat de best passende hulp is voor een individuele jongere wordt verschillend beantwoord en beoordeeld door ketenpartners in het voortraject. In de besluitvorming spelen ervaring en kennis van individuele besluitvormers een rol, maar ook organisatorische en omgevingsfactoren (Van Dam et al., 2019). Er is weinig reflectie op de hulp die jongeren eerder hebben ontvangen. Behandelaren hebben onvoldoende beeld van de hulp die jongeren eerder hebben gehad en wat wel en niet werkt voor hen (Hanzon & Van Veluw, 2019). Voor alle ketenpartners die betrokken zijn in het voortraject is het belangrijk om maatregelen te treffen om te voorkomen dat de keuze voor een hulpvorm te veel afhangt van bepaalde personen en hun individuele kennis en ervaring. Reflectie op en evaluatie van hulp die een jongere eerder heeft ontvangen is nodig om passende hulp te organiseren (Hanzon & Van Veluw, 2019; Van Dam et al., 2019; Kaijadoo et al., 2021). Het is daarnaast belangrijk dat kinderrechters goed geïnformeerd worden, bijvoorbeeld door een behandelaar op de zitting. Korte machtigingen leiden niet tot een kortere behandelduur maar tot vaker verlengen. Een machtiging voor zo lang als nodig voorkomt vertraging in de behandeling en

onzekerheid, spanning en valse hoop bij jongeren (Van Dam et al., 2021).

Visie op JeugdzorgPlus

De visie op JeugdzorgPlus van aanbieders en ketenpartners in een regio is van invloed op het gebruik van JeugdzorgPlus. Een gedeelde visie dat jongeren zo dicht mogelijk bij huis moeten worden behandeld en begeleid, en dat een gesloten plaatsing voorkomen dient te worden, draagt bij aan de afname van het gebruik van JeugdzorgPlus. Wanneer deze visie op JeugdzorgPlus in een regio door aanbieders en ketenpartners wordt gedeeld, worden stappen gezet om hier daadwerkelijk invulling aan te geven. Het gebruik van JeugdzorgPlus is in de meeste regio's afgenomen. Er is tegelijkertijd een toename van het aantal spoedplaatsingen en van de ernst van de problematiek bij instroom zichtbaar. Dit maakt duidelijk dat het noodzakelijk is om voldoende aanbod van passende hulp en alternatieven voor JeugdzorgPlus te realiseren om te kunnen zorgen dat gesloten plaatsing zoveel mogelijk worden voorkomen (Buysse, et al., 2019).

Aanbod passende hulp

Bij de ontwikkeling van voldoende passend aanbod gaat het om aanbod om tijdig passende hulp te bieden en daarmee gesloten plaatsingen te voorkomen. Daarnaast is ook specialistische behandeling nodig voor jongeren met zeer complexe problemen, die nu gedwongen worden opgenomen omdat er geen alternatieven zijn (Buysse, et al., 2019; Van Dam et al., 2021). Alternatieven die worden ingezet of ontwikkeld zijn:

- Intensieve ambulante hulp in en met het gezin zoals Functional Family Therapy (FFT), Intensieve Orthopedagogische Gezinsbehandeling (IOG) en Multisystemtherapie

(MST). Er is in de praktijk specifiek behoefte aan traumabehandeling voor jongeren en gezinnen (Buysse et al., 2019; Sondeijker et al., 2020).

- Kleinschalig gezinsgerichte opvang, zowel om gesloten plaatsing te voorkomen of als alternatief voor een gesloten plaatsing (Buysse, et al., 2019; Van Schie et al., 2021).
- Jouw Ingebrachte Mentor (JIM) is een familielid, vriend of bekende van de jongere die voor langere tijd als vertrouwenspersoon betrokken is bij de jongere en de hulpverlening (Buysse et al., 2019).
- Landelijke expertisecentra en specialistisch aanbod waarin verschillende aanbieders samenwerken (Jeugdhulp, LVB-jeugdhulp en jeugd GGZ) (Buysse, et al., 2019).

Er zijn aanwijzingen dat de wijze van inkoop bekostiging van invloed is op de mate waarin nieuwe alternatieven ontwikkeld worden in een regio. De beschikbaarheid van (ingekocht) aanbod (ambulante hulpverlening, jeugdhulp met verblijf, overbruggingsmogelijkheden, door- en uitstroommogelijkheden, specialistische expertise in het voorveld) lijkt ook samen te hangen met de instroom van jongeren in JeugdzorgPlus (Buysse, et al., 2019).

3.1.4 Wie is aan zet?

De aanbevelingen uit de onderzoeken met betrekking tot plaatsing van jongeren in JeugdzorgPlus richten zich vooral op de ketenpartners bij de toeleiding naar JeugdzorgPlus en op overheden die verantwoordelijk zijn voor de inrichting en financiering van de jeugdhulpketen.

Om in het voortraject zorgvuldig besluiten te nemen over de meest passende hulp voor jongeren met complexe meervoudige problemen is het nodig dat alle partners in de jeugdhulpketen samen beslissen (met jongeren, ouders, collega's en andere betrokken organisaties) met aandacht voor evaluatie en reflectie op hulp die eerder is ingezet. Kennisuitwisseling tussen professionals en organisaties draagt bij aan zorgvuldige besluitvorming (Eenshuistra et al., 2015; Hanzon & Van Veluw 2019; Van Dam et al., 2019).

Om gesloten plaatsingen te voorkomen is een door alle betrokken partners gedeelde visie over JeugdzorgPlus helpend. Het is daarnaast noodzakelijk dat tijdig passende hulp beschikbaar is en dat er alternatieven zijn voor jongeren met ernstige problematiek die specialistische behandeling nodig hebben. Dit vraagt van aanbieders dat zij doorgaan met het ontwikkelen van alternatieven. Van gemeenten/regio's vraagt dit dat zij hier financiering voor beschikbaar stellen en voldoende passende hulp inkopen (Buysse et al., 2019; Hanzon & Van Veluw; 2019, Sondeijker et al., 2020).

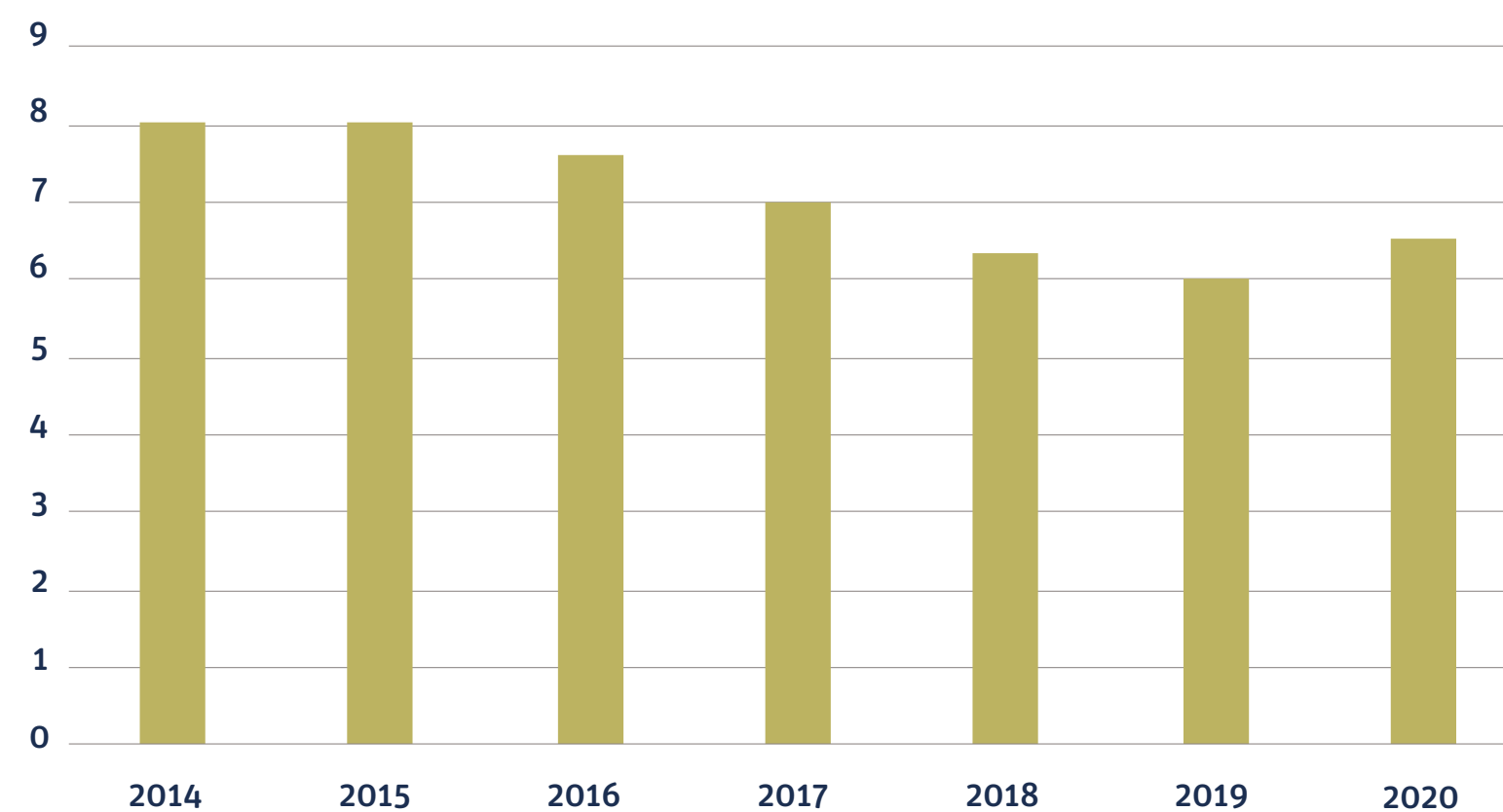
3.2 Verblijf en behandeling in JeugdzorgPlus

Het verblijf van een jongere in JeugdzorgPlus kent meerdere fasen. In de eerste fase gaat het om het leren kennen van de jongere en zijn ouders en het opbouwen van een samenwerkingsrelatie. Onderliggende problematiek wordt in kaart gebracht en samen met de betrokkenen wordt vastgesteld aan welke doelen gewerkt gaat worden en op welke manier. In de volgende fase staat de behandeling van de problematiek centraal. Jongeren verblijven op een leefgroep, volgen een dagprogramma dat is afgestemd

op de vier leefgebieden onderwijs/werk/dagbesteding, wonen, vrije tijd en netwerk, en krijgen daarnaast aanvullende behandeling. Ouders worden ambulante ondersteund in de thuissituatie en in de interactie met hun kind. Hiervoor kan pedagogische gezinsbegeleiding of systeem- /gezinsbehandeling worden ingezet. De laatste fase is gericht op het vergroten van de zelfstandigheid en het generaliseren van aangeleerde vaardigheden naar de vervolgsituatie.

In 2020 was de gemiddelde verblijfsduur 6,5 maanden. Na een aantal jaren waarin sprake was van een daling is de gemiddelde verblijfsduur in 2020 weer gestegen. In de jaren 2014-2019 verblijven relatief steeds meer jongeren korter dan een maand in JeugdzorgPlus, terwijl het aantal jongeren met een verblijfsduur langer dan een jaar daalt.

Gemiddelde plaatsingsduur in maanden*

**Voor de cijfers voor de jaren 2014-2017 is gebruik gemaakt van het Factsheet Plaatsingsgegevens 2017. De cijfers 2018-2019 zijn afkomstig van het Factsheet Plaatsings- en uitstroomgegevens 2019. De cijfers van 2020 komen uit het Factsheet Plaatsings- en uitstroomgegevens 2020.*

De onderzoeken naar verblijf en behandeling

Meerdere studies hebben betrekking op het verblijf en behandeling van jongeren in de JeugdzorgPlus. In twee studies is specifiek gekeken naar meisjes (Dirkse et al., 2018; Nijhof et al., 2018), een studie was gericht op het middelengebruik (Hammink et al., 2016) en in een studie is gekeken naar gezinsgericht werken (GGW) (Simons et al., 2018). Een studie gaat over kleinschalige voorzieningen als alternatief voor gesloten jeugdhulp (Van Schie et al., 2020) en in een onderzoek is gekeken naar suïcide en suïcidaal gedrag van jongeren in JeugdzorgPlus (Kaijadoe et al., 2021). Tenslotte is in een onderzoek gekeken onder welke omstandigheden en voorwaarden er in de JeugdzorgPlus wordt gewerkt (Jonkman et al., 2021). Ook in studies naar herhaald beroep, doorplaatsingen en het resultaat van JeugdzorgPlus komen aandachtspunten naar voren.

- Meisjes in JeugdzorgPlus. Een onderzoek naar genderverschillen in problematiek, behandelplan en genderspecifiek werken.
- Longitudinale Effectmonitor JeugdzorgPlus Meisjes in de JeugdzorgPlus: Doelgroep kenmerken en mate van sekse specifiek werken.
- Middelengebruik in de JeugdzorgPlus. Een verdiepend onderzoek naar aanleiding van de longitudinale Effectmonitor JeugdzorgPlus naar de prevalentie, diagnostiek en behandeling van (problematisch) middelengebruik bij jongeren in JeugdzorgPlus instellingen.

- - [Gezinsgericht werken in de JeugdzorgPlus: Wat werkt voor wie?](#)
- [Kleine groepen bij grote problemen: kleinschalige voorzieningen als alternatief voor gesloten jeugdhulp](#)
- [Een stil gevecht Suïcide en suïcidaal gedrag: wat doet dat met jou en mij?](#)
- [Werken aan de toekomst van JeugdzorgPlus](#)

3.2.1 Kwaliteit van het verblijf en behandeling

Uit de onderzoeken komt naar voren dat het behandelplan niet werkt zoals het bedoeld is. Jongeren kennen vaak niet (alle) doelen waaraan zij moeten werken. Zij weten niet hoelang de gesloten plaatsing gaat duren en wat nodig is om deze te beëindigen. Doelen hebben vooral betrekking op het gedrag van jongeren op de groep en zijn minder gericht op onderliggende problematiek (Hanzon & Van Veluw, 2019; Koster et al., 2016; Nijhof et al., 2018; Sondejker et al., 2020). Jongeren krijgen niet altijd het meest passende behandelaanbod. In minder dan de helft van de plannen wordt rekening gehouden met de zogeheten RNR-principes (Risk, Need, Responsivity). Werken volgens deze principes houdt in dat (1) de intensiteit en duur van de behandeling wordt afgestemd op het recidiverisico dat een jongere loopt (risicoprincipe), (2) dat de behandeling gericht is op veranderbare risicofactoren (behoefteprincipe) en (3) dat de wijze van behandelen aansluit bij o.a. de motivatie, de intellectuele capaciteiten en leerstijl van de jongere (responsiviteit) (Andrews & Bonta 2007; 2010). Sommige jongeren kregen een standaardbehandeling gericht op

alle jeugdigen, veelal in groepsverband, in plaats van een individuele behandeling die aansluit bij de individuele diagnose (Sondeijker et al., 2020; Hammink et al., 2016; (Simons et al., 2018; Nijhof et al., 2018; Dirkse et al., 2018).

Een aantal studies laat zien dat tussen begeleiders verschillen bestaan in de mate waarin zij responsief en ondersteunend reageren op jongeren. De inzet van beheersmatige maatregelen kan per groep sterk verschillen (Hammink, et al., 2016; Nijhof, et al., 2018; Sondejker et al., 2020; Kaijadoo et al., 2021).

Ouderbetrokkenheid is op een aantal gebieden al goed ingebed (Simons et al., 2018). Ook zijn verschillende gezinsgerichte programma's geïmplementeerd. Het aantal teams dat hier mee werkt is echter nog beperkt. Ook enkele interventies, zoals Multisysteem Therapie (MST), Multidimensionele Familie Therapie (MDFT) en Relationale Gezinstherapie (RGT) zijn weliswaar geïntegreerd in de gezinsgerichte programma's, maar worden nog wisselend ingezet (Dirkse et al., 2018; Nijhof et al., 2018; Simons et al., 2018).

Onderzoek van Jonkman et al. (2021) laat zien dat medewerkers een hoge intrinsieke motivatie hebben, goede ondersteuning en samenwerking van elkaar ervaren en beschikken over kennis en ervaring om te voldoen aan de eisen die het werken met jongeren met ernstige gedragsproblematiek aan hen stelt. Tegelijkertijd blijkt uit het onderzoek dat professionals onder druk staan als gevolg van een aantal factoren. Er is sprake van een hoog personeelsverloop en een tekort aan goed gekwalificeerd

personeel. Groepsleiders ervaren een hoge werkdruk en missen praktijkkennis bij gedragswetenschappers en leidinggevenden, die van toegevoegde waarde kan zijn op de groep. Ook protocollering en toegenomen papierwerk zetten de uitoefening van hun vakmanschap onder druk. Tot slot speelt het financieringsmodel een rol.

3.2.2 Ervaringen van jongeren

Onderzoeken waarin jongeren is gevraagd naar hun ervaringen met het verblijf in JeugdzorgPlus laten over het algemeen geen rooskleurig beeld zien. Jongeren ervaren niet dat zij mee kunnen beslissen en dat er naar hen geluisterd wordt. Sommigen zeggen geen behandeling te hebben gehad en hebben het gevoel te zijn ‘weggestopt’ (Hanzon & Van Veluw, 2019; Koster et al., 2016; Sondeijker et al., 2020). Jongeren die herhaald beroep op JeugdzorgPlus hebben gedaan, benoemen vaker dat zij in hun eerste behandeltraject geen aanvullende therapie hebben gehad, of zijn niet positief over de therapie (Koster et al., 2016). Ook ervaren jongeren maar zeer beperkt dat het behandel aanbod aansluit bij hun behoeften en hoe zij leren. Jongeren zijn positiever over hun behandeling als er een juiste diagnose is gesteld en zij een therapie op maat krijgen. Alhoewel jongeren aangeven behoefte te hebben aan structuur, vinden ze wel dat hier flexibel mee moet worden omgegaan en dat regels en afspraken op hen moeten zijn afgestemd (Hanzon & Van Veluw, 2019; Koster et al., 2016; Sondeijker et al., 2020).

Jongeren voelen zich niet altijd veilig in de instelling. Terwijl zij positief zijn over lotgenotencontact, steun en herkenning ervaren van andere jongeren, bestempelen ze

negatieve groepsdynamiek, agressie en onderlinge beïnvloeding als negatief. Suïcidaal gedrag en suïcide van groepsgenoten heeft veel impact. (Sondeijker et al., 2020; Kaijadoo et al., 2021). Jongeren zeggen ook gedrag te leren in de instelling waardoor het slechter met hen gaat, zoals drugsgebruik, spijbelen, en weglopen (Hanzon & Van Veluw, 2019). Goed contact met begeleiders vinden jongeren belangrijk. Praten met iemand die een luisterend oor biedt, oprechte betrokkenheid toont en empathisch is, vinden zij fijn. Jongeren geven aan dat er regelmatig niet naar hen wordt geluisterd (Hanzon & Van Veluw, 2019; Kaijadoo et al., 2021). De inzet van beheersmatige reacties, waaronder afzondering of straf, is voor jongeren een reden om niet te vertellen hoe het met hen gaat en wat er speelt (Kaijadoo, et al., 2021).

Jongeren geven aan dat zij vaak geen passend onderwijs kregen en dat hun schoolloopbaan is onderbroken. Het behalen van een diploma was niet altijd mogelijk omdat er werd gewerkt met deelcertificaten. Het onderwijs is volgens jongeren te vrijblijvend, er wordt onvoldoende op toegezien dat ze naar school gaan (Hanzon & Van Veluw, 2019; Sondeijker et al., 2020).

Het betrekken van ouders en het verlenen van zorg aan hun gezin gebeurde volgens jongeren nauwelijks (Sondeijker et al., 2020). Bij terugkeer is het gezinssysteem nauwelijks veranderd en oude patronen, conflicten en breuken herhalen zich snel. Jongeren vinden het belangrijk om bestaande relaties met andere belangrijke personen te kunnen voortzetten (Sondeijker et al., 2020).

3.2.3 Hoe kan het beter?

Uit de onderzoeken komen aanknopingspunten naar voren die een bijdrage kunnen leveren aan de verbetering van het verblijf en behandeling in JeugdzorgPlus.

Het betreft het bieden van behandeling die beter aansluit bij de behoeften en mogelijkheden van individuele jongeren, het verbeteren van het leefklimaat, een grotere betrokkenheid van het gezin en het bieden van passend onderwijs. Ook doen enkele onderzoekers suggesties om de hulp aan deze doelgroep op een andere manier vorm te geven.

Behandeling op maat

In JeugdzorgPlus instellingen ligt de focus vooral op het gedrag dat jongeren de groep laten zien. Het aanpakken van hun persoonlijke problematiek en/of gezinsproblematiek lijkt daaraan ondergeschikt te zijn (Hanzon & Van Veluw, 2019). Bovendien wordt onvoldoende rekening gehouden met de risico's en behoeften van jongeren en met hun stijl van leren.

Om effectievere zorg en behandeling te kunnen bieden is het belangrijk om beter zicht te krijgen op onderliggende problematiek en standaardscreening en diagnostiek op te nemen als onderdeel van de behandeling. Het goed in kaart brengen van risico's, behoeften, problemen en leerstijlen van jongeren draagt ertoe bij dat jongeren de behandeling krijgen die ze nodig hebben (Dirkse et al., 2018; Hanzon & Van Veluw, 2019; Nijhof et al., 2018; Sondeijker et al., 2020). Daarbij is het ook nodig te zorgen voor voldoende aanbod van traumabehandeling en systeemtherapie (Kaijadoe, et al., 2021).

Jongeren hebben nu vaak het gevoel dat er niet echt wordt geluisterd naar hun wensen over de behandeling en dat zij niet kunnen meebeslissen over de doelen waaraan gewerkt gaat worden. Om ervoor te zorgen dat jongeren en hun ouders zich gehoord voelen, dat het perspectief voor hen duidelijk is, is het belangrijk dat zij vanaf het begin intensief betrokken worden bij alle stappen die gezet worden. Meedenken en meebeslissen leidt tot een gevoel van autonomie en eigenaarschap en helpt bij het ervaren van het verblijf als betekenisvol en helpend voor de persoonlijke ontwikkeling (Hanzon & Van Veluw, 2019; Sondeijker et al. 2020).

Verbeteren leefklimaat

Jongeren hebben aan de ene kant behoefte aan structuur op de groep, maar geven ook aan behoefte te hebben aan flexibiliteit qua regels en afspraken. Over het lotgenotencontact oordelen ze positief. Dat zij elkaar ook in negatieve zin kunnen beïnvloeden, vinden ze niet positief. Het plaatsen van jongeren met verschillende problematiek op een groep draagt daaraan bij (Sondeijker et al., 2020). Het is van belang een leefklimaat te creëren waar sprake is van een goede balans tussen controle enerzijds en flexibiliteit anderzijds, en waar een positieve groepssfeer heerst en aandacht voor individuele behoeften van jongeren is (Hanzon & Van Veluw, 2019; Nijhoff et al., 2018; Sondeijker et al., 2020). Met professionals die goed luisteren en hen de steun bieden die zij nodig hebben. De ontwikkeling van kleinschalige voorzieningen kan een bijdrage leveren aan een beter leefklimaat (Hanzon & Van Veluw, 2019; Nijhoff et al., 2018; Van Schie et al., 2020; Kaijadoe, et al., 2021).

Sondeijker et al. (2020) pleiten ervoor goed na te denken over de samenstelling van een groep. Om negatieve beïnvloeding tegen te gaan, kan het beter zijn om jongeren met vergelijkbare problematiek bij elkaar in een groep te plaatsen (Hanzon & Van Veluw, 2019). Aangezien jongere jeugd het risico loopt om negatief gedrag over te nemen van oudere jeugd omdat ze er graag bij willen horen, kan bovendien gedacht worden aan een aparte behandelgroep voor jongere jeugd (12-14 jaar) (Koster et al., 2016).

Meer gezinsgericht werken en betrekken van gezinssysteem en netwerk

Investeren op meer gezinsgericht werken (GGW) in JeugdzorgPlus is lonend (Simons et al., 2018). Het blijkt dat op leefgroepen waar meer GGW gewerkt wordt, jongeren vaker naar huis gaan, de verblijfsduur korter is en meer gezinstherapie wordt ingezet. Naast de meer traditionele vormen van ouderparticipatie kan gedacht worden aan aanvullende activiteiten, zoals koken op de leefgroep, het vieren van verjaardagen of behaalde diploma's, maar ook het betrekken van ouders bij behandelinterventies die de jongeren krijgen om daarmee de generalisatie van de geleerde vaardigheden naar de thuissituatie te bevorderen. Meerdere vormen zijn hiervoor denkbaar, bijvoorbeeld intensieve samenwerkingen met gezinstherapeuten en gezinsmaatschappelijk werkers of implementatie van een programma als Gezinsgericht werken van de AWRJ. Daarnaast is scholing en coaching nodig van professionals op het gebied van systemisch denken en werken (Simons et al., 2018; Sondeijker et al., 2020).

Het is wenselijk om het gezinssysteem vanaf het begin van een plaatsing te betrekken.

Van een steunend en stabiel netwerk kan een beschermende werking uitgaan in geval van middelengebruik (Hammink et al., 2016). Aangezien jongeren in JeugdzorgPlus veelal afkomstig zijn uit gezinssituaties waarin tal van problemen spelen, is het belangrijk ook voldoende aandacht te hebben voor de aansluiting bij de familie waartoe de jongere behoort en hulp in te zetten waar dat nodig is (Sondeijker et al., 2020).

Passend onderwijs

Jongeren in JeugdzorgPlus hebben vaak te maken met een onderbroken schoolloopbaan. Het is voor hen belangrijk dat zij onderwijs kunnen volgen dat aansluit bij hun niveau en dat zij een diploma halen in plaats van deelcertificaten zoals nu vaak het geval is. Voortzetting binnen het reguliere onderwijs valt te verkiezen boven het volgen van onderwijs binnen JeugdzorgPlus (Hanzon & Van Veluw, 2019; Sondeijker et al., 2020). Dit sluit aan bij het feit dat jongeren het prettig vinden als er iets in hun leven 'gewoon' blijft gedurende hun verblijf in JeugdzorgPlus, zoals school of een bijbaan (Sondeijker et al., 2020; Kaijadoo et al., 2021)).

Alternatieve vormen

Met kleinschalige voorzieningen kan een meer passend hulpaanbod worden gecreëerd voor de complexe doelgroep waar JeugdzorgPlus zich op richt. In Nederland zijn in 2020 tien kleinschalige voorzieningen die een alternatief bieden voor JeugdzorgPlus. Zij richten zich op het voorkomen of verkorten van JeugdzorgPlus. Deze kleinschalige voorzieningen bieden 24-uursverblijf aan maximaal zes - en bij

voorkeur vier - jongeren tussen 8 en 23 jaar binnen een gesloten of open residentiële jeugdzorginstelling. De voorzieningen hebben een huiselijke setting en staan op een instellingsterrein of in een woonwijk. Er is een klein stabiel team van begeleiders. Jongeren ontvangen intensieve, individuele behandeling en/of begeleiding op maat zo lang als nodig (Van Schie et al., 2020). Uit interviews met jongeren, ouders en professionals van vijf kleinschalige voorzieningen komen vier werkzame elementen naar voren: (1) behandeling op maat, (2) een veilig stabiel leefklimaat met rust en structuur, (3) aandacht voor het contact tussen jongeren en begeleiders en (4) weinig of geen incidenten of gedwongen afzonderingen. Genoemde verbeterpunten zijn onder andere de zorg voor een stabiel team, financiële beperkingen, de matching tussen jongeren en professionals, ouderbetrokkenheid en nazorg. Onderwijs binnen kleinschaligheid vraagt ook nog aandacht (Van Schie et al., 2020).

Voldoende en goed gekwalificeerd personeel

Voor hulp aan jongeren met ernstige complexe problematiek is goed en toegewijd personeel nodig dat in staat is en ook gesteld wordt om hun werk kwalitatief goed te doen (Kaijadoe et al., 2021; Jonkman et al., 2021). De belangrijkste aanbevelingen die Jonkman et al. (2021) in hun onderzoek doen liggen op het gebied van vakmanschap en opleiding.

Vakmanschap moet een centrale plek krijgen in zowel het landelijk beleid als in de manier waarop organisaties het werk vormgeven. Laat vakmensen het werk doen waar ze goed in zijn, maak leren op de werkvloer mogelijk en benut de ervaring van vakmensen in de opleiding van nieuwe medewerkers. Richt kernteams in met een kern

van ervaren medewerkers en laat gedragswetenschappers meer op locatie meewerken ter ondersteuning van groepsleiding in het werken op de groep.

In de opleiding moet meer aandacht komen voor de vier centrale competenties, die vereist zijn voor het werk van professionals in (gesloten) leefgroepen, te weten relatiegericht, ontwikkelingsgericht, gezins- en netwerkgericht werken, en het bieden van een positief en veilig leefklimaat. De SKJ registratie kan als basis dienen voor het aanbieden van gezamenlijke trainingen en opleidingen die passen bij deze competenties. Gezien het specialistische karakter van het werken in de JeugdzorgPlus is het belangrijk nieuwe medewerkers goed in te werken en te begeleiden. Een traineeship kan helpen bij het voorkomen van uitval van nieuwe medewerkers. Ook leerwerkplaatsen waarin roc's en hbo's met elkaar samenwerken zijn een manier om de opleiding van professionals beter vorm te geven.

3.2.4 Wie is aan zet?

De meeste aanbevelingen zijn gericht op de JeugdzorgPlus instellingen. Zaken waar de instellingen zelf mee aan de slag kunnen zijn: zorgdragen voor aanbod op maat, een goed leefklimaat, het gezin van de jongere (meer) betrekken en het aanbieden van onderwijs op niveau. Ook kunnen zij zelf investeren in het opleiden en behouden van goed personeel. Voor de sector is een rol weggelegd om, al dan niet in samenwerking met Jeugdzorg Nederland en het ministerie van VWS, het werven van geschikt personeel op te pakken en daarbij gebruik te maken van ervaringen van andere sectoren. De financiering hiervoor is daarbij ook een belangrijk aandachtspunt.

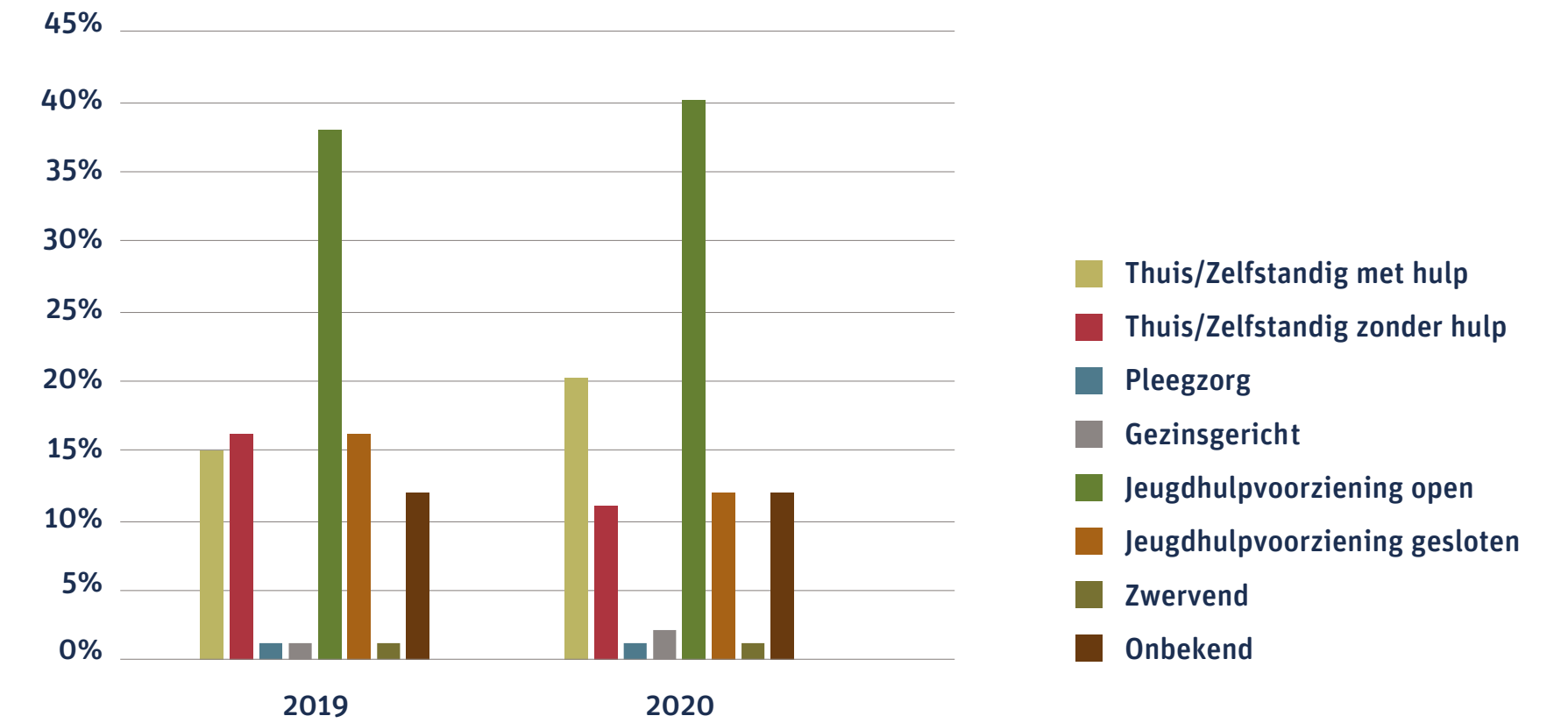
Daarnaast zijn er ook aanbevelingen voor meer structurele veranderingen in de sector, gericht op het voorkomen van JeugdzorgPlus, waaronder het anders vormgeven van de zorg voor de doelgroep van JeugdzorgPlus. Voor deze structurele veranderingen zijn partijen uit de hele sector nodig.

3.3 Vervolgzorg na JeugdzorgPlus

Wanneer een jongere uitstroomt uit JeugdzorgPlus gaat hij of zij terug naar huis of naar een vervolgplek. Afstemming op vervolgonderwijs, passend zorgaanbod, woonsituatie en vrijetijdsbesteding is nodig om het risico op terugval te verkleinen. Jongeren moeten daarbij ondersteund worden en ook de zorg krijgen die voor hen nodig is. Al tijdens de behandeling is het nodig om gericht te zijn op het vervolg en om belangrijke figuren in het leven van jongeren te betrekken.

Een groot deel van de jongeren gaat na verblijf in JeugdzorgPlus naar een open jeugdhulpvoorziening. Ongeveer drie op de tien jongeren gaat naar huis (met of zonder hulp). Het aandeel jongeren dat naar huis gaat of zelfstandig woont en daarbij hulp ontvangt is in 2020 groter geworden ten opzichte van 2019. Het aandeel jongeren dat naar huis gaat of zelfstandig woont en geen jeugdhulp ontvangt is kleiner geworden.

Verblijsituatie jongeren na verblijf in JeugdzorgPlus*

*De cijfers komen uit het Factsheet Plaatsings- en uitstroomgegevens 2020.

De onderzoeken naar vervolgzorg

In het onderzoeksprogramma zijn drie studies uitgevoerd die inzicht bieden in het vervolgtraject nadat een jongere de JeugdzorgPlus instelling heeft verlaten. Eén studie was gericht op het beter in beeld krijgen van de dagbesteding van jongeren bij het verlaten van de JeugdzorgPlus instelling (Barendregt et al., 2015), één studie betrof een verdiepend onderzoek naar de uitstroom van jongeren met een LVB of psychiatrische problemen uit JeugdzorgPlus (Hammink et al., 2016) en in de derde studie is gekeken naar de prevalentie van jongeren met een LVB en psychiatrische problematiek en hun doorstroom naar LVB- en/of GGZ-zorg (Van Dam et al., 2017). Daarnaast komen uit drie andere studies (naar herhaald beroep en leren van herhaald beroep en hoe het nu met de jongeren uit JeugdzorgPlus gaat) aandachtspunten naar voren met betrekking tot vervolgzorg.

- Monitor JeugdzorgPlus: dagbesteding uitgelicht.
- Als het niet kan zoals het moet, dan moet het maar zoals het kan.
Een verdiepend onderzoek naar aanleiding van de longitudinale Effectmonitor JeugdzorgPlus naar de uitstroom van jongeren met een licht verstandelijke beperking of psychiatrische problemen uit de JeugdzorgPlus.
- JeugdzorgPlus: prevalentie en uitstroom LVB en psychiatrische problematiek.

3.3.1 Kwaliteit van voorbereiding op vertrek en vervolgzorg

Verschillende onderzoeken laten zien dat de voorbereiding op een leven na JeugdzorgPlus voor verbetering vatbaar is (Hanzon & Van Veluw, 2019; Koster et al., 2016; Sondeijker et al., 2020). Er is behoefte aan een betere, langere en meer praktische, persoonlijke en emotionele voorbereiding op een leven na verblijf in JeugdzorgPlus (Hanzon & Van Veluw, 2019; Koster et al., 2016; Sondeijker et al., 2020). Bij de groep jongeren die herhaald beroep doet op JeugdzorgPlus is vaker sprake van een onduidelijk perspectief na uitstroom qua wonen en dagbesteding. Mogelijkheden om tijdens de behandeling te oefenen in een onderwijs- of werkcontext buiten de instelling zijn zeer beperkt (Koster et al., 2016).

Een deel van de instellingen heeft een nazorgprogramma waarbij een vast contactpersoon de overgang naar vervolgzorg (indien nodig) en dagbesteding begeleidt. Bij een instelling kunnen jongeren na vertrek uit de instelling met een strippenkaart nog van een aantal diensten gebruik maken (Barendregt et al., 2015). Onderzoek van Sondeijker et al. (2020) laat zien dat er vaak geen sprake is van nazorg, en wanneer er wel nazorg geboden wordt, beperkt deze zich vaak tot een zogeheten vertrektraining van zes weken. Nadat jongeren zijn uitgestroomd heeft iets meer dan de helft een vorm van dagbesteding (Barendregt et al., 2015). Bij terugkeer naar huis is de aansluiting op het onderwijs een knelpunt. Voor jongeren met een LVB en/of psychiatrische problematiek geldt dat slechts een deel uitstroomt uit naar specialistische LVB- en/of GGZ zorg (Hammink et al., 2016; Van Dam et al., 2017).

Onvoldoende motivatie bij jongeren, lange wachtlijsten, te zware problematiek en het ontbreken van voldoende aanbod spelen hierbij een rol (Hammink et al., 2016; Van Dam et al., 2017).

3.3.2 Ervaringen van jongeren (en ouders)

Jongeren vinden de stap van een gesloten groep naar een open groep, huis of zelfstandig wonen erg groot en zijn over het algemeen niet positief over de ontvangen nazorg (Hanzon & Van Veluw, 2019; Sondeijker et al., 2020). Jongeren zeggen geen nazorg te hebben gehad of het nazorgtraject was te kort. Ook geven ze aan dat de nazorg onvoldoende is afgestemd op hun behoeften en onvoldoende is gericht op praktische zaken (Hanzon & Van Veluw, 2019; Koster et al., 2016; Sondeijker et al., 2020). Jongeren die na JeugdzorgPlus naar huis gaan kregen in de meeste gevallen een vorm van gezinstherapie. Dat ze dan te maken krijgen met weer een nieuwe therapeut vinden ze niet prettig. Ze vinden het wel fijn wanneer hun mentor na hun vertrek contact onderhoudt door af en toe met hen af te spreken of te bellen (Koster et al., 2016).

Ouders noemen de aansluiting met onderwijs bij uitstroom naar huis als belangrijk knelpunt; het blijkt vaak lastig om passend onderwijs te vinden. Het is niet altijd mogelijk om een jongere opnieuw in te schrijven op de school waar hij of zij oorspronkelijk naar toe ging. Ouders vinden wel dat de JeugdzorgPlus instelling goed meedenkt over mogelijke opties voor school of een andere dagbesteding (Hammink et al., 2016).

3.3.3 Hoe kan het beter?

De onderzoeken laten zien waar er mogelijkheden liggen om de vervolgzorg na verblijf in een JeugdzorgPlus instelling te verbeteren. Mogelijkheden tot verbetering liggen met name in: een vaste contactpersoon, een meer passend aanbod (systeembegeleiding, beschermde woon- en behandelplekken), specifieke aandacht voor jongeren met LVB en/of GGZ-problematiek, en de aansluiting met het onderwijs.

Een vast persoon voor de jongere

Uit verschillende onderzoeken komt naar voren dat jongeren in JeugdzorgPlus gebaat zijn bij een vast persoon die hen gedurende langere tijd bijstaat. Barendregt et al. (2015) benadrukken het belang van het bieden van structurele nazorg verenigd in één persoon die de jongeren zowel bij aspecten van (vervolg)zorg als dagbesteding ondersteunt. Jongeren met een hoog risico op langdurige of herhaalde plaatsing hebben behoefte aan een blijvende vertrouwenspersoon, bijvoorbeeld een professional of iemand uit het eigen netwerk (Hanzon & Van Veluw, 2019). Deze zorg kan door verschillende partijen worden geboden, zoals een mentor van JeugdzorgPlus, het sociale wijkteam of een andere instantie (Koster et al., 2016; Sondeijker et al., 2020). Continuïteit is daarbij van groot belang. Het gaat daarbij zowel om praktische zaken als werk, scholing, huisvesting en budgetbeheer, als ook hoe een jonger zich emotioneel verhoudt tot een zelfstandig leven na JeugdzorgPlus inclusief het verwerken van wat is voorafgegaan (Barendregt et al., 2015; Sondeijker et al., 2020).

Beschikbaarheid hulp op maat

Voor jongeren met een LVB en/of psychiatrische problematiek die weer thuis gaan wonen is een doorgaande zorg in de vorm van intensieve thuisbegeleiding noodzakelijk, na uitstroom uit JeugdzorgPlus (Hammink et al., 2016). In veel regio's is het aanbod en ook de beschikbaarheid van deskundige systeembegeleiders voor verbetering vatbaar. Het merendeel van de jongeren met een LVB of psychiatrische problemen kan na verblijf in JeugdzorgPlus niet meer thuis wonen. Als gevolg van lange wachtlijsten, met name voor de zogeheten 3-milieuvoorzieningen, en een afgenomen aantal beschikbare plekken als gevolg van gemeentelijke bezuinigingen is er behoefte aan meer beschermde woon- of behandelplekken voor jongeren met een LVB of met psychiatrische problemen. Daarnaast is samenwerking tussen JeugdzorgPlus instellingen, LVB- en GGZ-voorzieningen en aanbieders van Jeugd & Opvoedhulp nodig om ervoor te zorgen dat ook de moeilijk plaatsbare jongeren de juiste zorg ontvangen (Hammink et al., 2016; Van Dam et al., 2017).

Specifieke aandacht voor jongeren met LVB en GGZ-problematiek

Bij beëindiging van het JeugdzorgPlus traject is het vaak moeilijk om voor jongeren met een IQ tussen 70 en 85 een passende plek te vinden. Enerzijds omdat hun IQ vaak te hoog is voor LVB-zorg, anderzijds omdat hun IQ te laag is en zij over onvoldoende aanpassingsvermogen beschikken om het te redden in een meer open reguliere jeugdzorgvoorziening. Om te voorkomen dat deze jongeren tussen wal en schip vallen verdient deze groep speciale aandacht van JeugdzorgPlus instellingen en gemeenten (Hammink et al., 2016).

Onderwijs

Het volgen van onderwijs op niveau, resulterend in een erkend diploma is voor jongeren in JeugdzorgPlus van groot belang. Het is wenselijk dat jongeren zoveel mogelijk onderwijs kunnen volgen buiten JeugdzorgPlus (normaliseren), het liefst op een vaste school waar zij ook na de gesloten plaatsing kunnen blijven. Bij intern onderwijs is het belangrijk om voldoende aandacht te hebben voor een doorgaande lijn in onderwijs bij overplaatsingen (Hanzon & Van Veluw, 2019; Sondejker et al., 2020).

3.3.4 Wie is aan zet?

De aanbevelingen uit de onderzoeken met betrekking tot voorbereiding op het vertrek en vervolgzorg na uitstroom uit JeugdzorgPlus zijn enerzijds gericht op JeugdzorgPlus instellingen zelf, anderzijds op gemeenten, verantwoordelijk voor het aanbod en de inkoop van jeugdhulp, op onderwijsinstellingen en organisaties voor gespecialiseerde hulp.

Binnen JeugdzorgPlus instellingen moet meer aandacht komen voor de voorbereiding op vertrek en nazorg. Ruimschoots voor vertrek is het van belang na te denken over het perspectief van een jongere waarbij voldoende aandacht is voor praktische zaken als werk, scholing en huisvesting (Barendregt et al., 2015; Sondejker et al., 2020).

Er zijn meer beschermde woon- en of behandelplekken nodig voor jongeren met een LVB of psychiatrische problemen, afgestemd op de vraag naar plekken in een regio (Hammink et al., 2016; Van Dam et al., 2017). Daarnaast kunnen gemeenten in samenwerking met JeugdzorgPlus instellingen meer regie voeren om jongeren met

complexe problematiek te laten uitstromen naar passende vervolgzorg. Nauwere samenwerking tussen JeugdzorgPlus instellingen en LVB- en GGZ-voorzieningen is nodig om zorg te bieden aan jongeren die moeilijk plaatsbaar zijn.

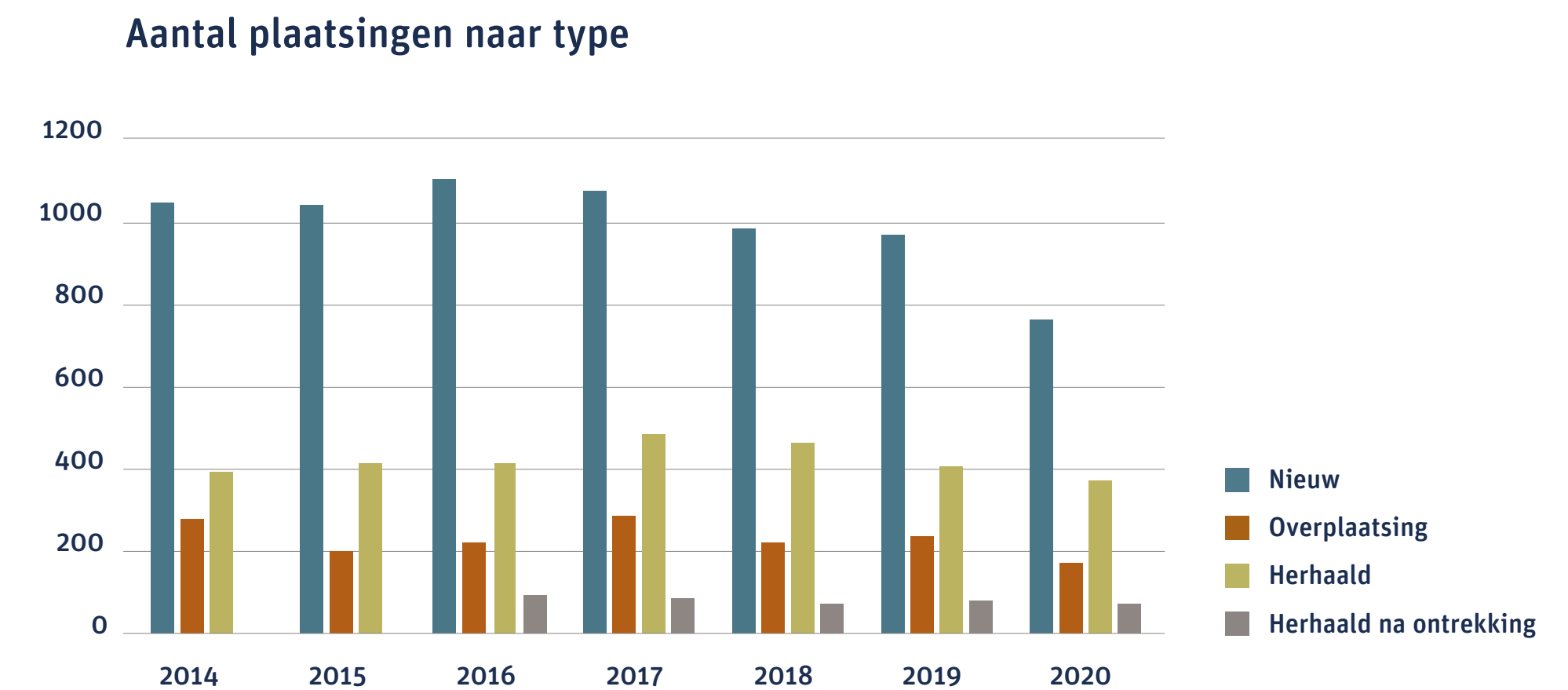
Vanwege de veelal gebrekkige aansluiting op instroommomenten van het MBO wordt geadviseerd dat JeugdzorgPlus instellingen samenwerkingsverbanden aangaan met Regionale Opleidingscentra (ROC's), zodat onderwijs beter op maat is en passende uitstroomperspectief kan worden toegesneden. Op die manier wordt de kans op maatwerk met betrekking tot de instroom(datum) in het vervolgonderwijs vergroot (Barendregt et al., 2015).

3.4 Continuïteit Jeugdhulp

Een uithuisplaatsing betekent een grote verandering in de relaties van jongeren met ouders en hun netwerk, en voor hun woon- en leefomgeving. Door overplaatsingen en herplaatsingen komt de continuïteit van hulp en stabiliteit in relaties, onderwijs, werk en vrije tijdbesteding van jongeren onder druk te staan. Continuïteit in de hulp is van groot belang om breuken met thuis en in de levensloop van jongeren te voorkomen (Bastiaanssen et al., 2019).

Rond de 60 procent van de plaatsingen in JeugdzorgPlus is een nieuwe plaatsing. Dit betekent dat de jongere niet eerder geplaatst is geweest in JeugdzorgPlus. Gemiddeld 15 procent van de plaatsingen is een overplaatsing waarbij de jongere zijn

traject voortzet in een andere JeugdzorgPlus instelling. Het aantal herplaatsingen na onttrekking ligt rond de 5 procent, het percentage herplaatsingen is de laatste jaren ongeveer 25 procent van het aantal plaatsingen.

Voor de cijfers voor de jaren 2014-2015 is gebruik gemaakt van het Factsheet

Plaatsingsgegevens 2017. De cijfers van 2016-2019 zijn afkomstig uit het Factsheet Plaatsings- en uitstroomgegevens 2019.

De cijfers van 2020 komen uit het Factsheet Plaatsing- en uitstroomgegevens 2020.

Toelichting tabel

- *Nieuwe plaatsing: de jongere is niet eerder geplaatst geweest in JeugdzorgPlus;*
- *Overplaatsing: de jongere wordt direct van de ene JeugdzorgPlus instelling naar de andere JeugdzorgPlus instelling geplaatst met in principe eenzelfde machtiging;*
- *Herhaalde plaatsing na onttrekking: een jongere heeft zich onttrokken als hij of zij zonder toestemming niet op tijd terugkeert van bijvoorbeeld verlof. Tussen de plaatsing en de herhaalde plaatsing zit meer dan 2 weken. Herhaald na onttrekking wordt geregistreerd sinds maart 2015;*
- *Herhaalde plaatsing (niet zijnde een onttrekking): de jongere is eerder al geplaatst geweest bij een JeugdzorgPlus instelling en wordt opnieuw bij een JeugdzorgPlus instelling geplaatst.*

De onderzoeken naar doorplaatsing en herhaalde plaatsing

In het onderzoeksprogramma is één onderzoek uitgevoerd naar oorzaken van verschillen tussen JeugdzorgPlus instellingen in het aantal overplaatsingen (Eenshuistra et al., 2015). Naar hernieuwde plaatsingen of herhaald beroep zijn twee onderzoeken uitgevoerd. In het onderzoek van Koster et al. (2016) is gekeken naar de aard van het herhaald beroep en mogelijke verklaringen. Het doel van het onderzoek van Hanzon & Van Veluw (2019) is te leren van de ervaringen van jongeren die meerdere keren in JeugdzorgPlus zijn geplaatst. Daarnaast komen ook uit andere studies aandachtspunten naar voren met betrekking tot de continuïteit van jeugdhulptrajecten.

- Overgeplaatst binnen JeugdzorgPlus. Een onderzoek naar verklarende factoren achter verschillen in overplaatsingen binnen JeugdzorgPlus instellingen.
- Herhaald beroep in JeugdzorgPlus
- Leren van herhaald beroep in JeugdzorgPlus. Explorierend onderzoek naar oorzaken van herhaald plaatsen vanuit de levensverhalen van jongeren.

3.4.1 Mate van continuïteit

Rond de 40 procent van de plaatsingen in JeugdzorgPlus is een overplaatsing of herplaatsing. Dit betekent dat een grote groep jongeren te maken heeft met wisselingen tijdens het traject in JeugdzorgPlus. In de onderzoeken waarin de levensloop van jongeren in kaart is gebracht, wordt daarnaast zichtbaar dat jongeren voorafgaand aan de plaatsing in JeugdzorgPlus vaak ook al een reeks van plaatsingen hebben meegemaakt. Bij twaalf van de veertien jongeren uit het onderzoek van Hanzon & Van Veluw (2019) gaat het om meer dan acht tot vijftien verhuizingen (waarvan minimaal drie keer in JeugdzorgPlus). Dit onderzoek richt zich specifiek op jongeren die herhaaldelijk in JeugdzorgPlus zijn geplaatst. In het onderzoek waarbij jongeren terugkijken op hun verblijf in JeugdzorgPlus komt een vergelijkbaar beeld naar voren (Sondeijker et al., 2020).

3.4.2 Ervaringen van jongeren

Verhuizingen leveren veel onzekerheid op. Jongeren ervaren het als negatief dat ze steeds opnieuw moeten beginnen en opnieuw relaties op moeten bouwen om vertrouwen te winnen. Bij uitzondering komt het voor dat jongeren contact houden met een hulpverlener uit een instelling waar zij eerder verbleven. Jongeren geven aan dat zij dit waarderen (Hanzon & Van Veluw, 2019; Sondeijker et al., 2020; Kaijadoo et al., 2021). Jongeren benadrukken het belang van een vertrouwenspersoon die gedurende het hele hulptraject betrokken blijft (Eenshuistra et al., 2015; Hanzon & Van Veluw 2019; Koster et al., 2016; Sondeijker et al., 2020; Kaijadoo et al., 2021).

3.4.3 Hoe kan het beter?

De onderzoeken beschrijven factoren die een rol spelen bij overplaatsingen en herplaatsingen. Hier liggen aanknopingspunten om het aantal overplaatsingen en herplaatsingen te verminderen.

Beperken overplaatsingen

Jongeren die vaker worden overgeplaatst, hebben vaker een lager ontwikkelings- en opleidingsniveau, vaker een niet-westerse etnische achtergrond en er is vaker sprake van deviant gedrag en een deviante vriendengroep. Probleemgedrag, middelenmisbruik en problemen in de opvoeding komen juist minder vaak voor. Bij de besluitvorming over plaatsing is het belangrijk om bij jongeren met deze kenmerken zorgvuldig te kijken welke plek voor hen het beste past. Eenshuistra en collega's (2015) constateren dat de redenen voor overplaatsing vaak positief van aard zijn. De redenen hebben vooral te maken met het bieden van een beter passende behandeling, een plek dicht bij huis of met vorderingen in het traject (bijvoorbeeld van gesloten naar meer open). Negatieve redenen, zoals weglopen, agressie of ander onacceptabel gedrag, komen weinig voor.

Voorkomen herhaalde plaatsingen

Bij herhaald beroep spelen verschillende factoren een rol. Bij aanvang van de eerste plaatsing lijken er geen grote verschillen te bestaan tussen jongeren die meerdere keren in JeugdzorgPlus zijn geplaatst en jongeren die niet terugkeren in JeugdzorgPlus. Tijdens het verblijf en het vervolg na vertrek komen een aantal verschillen naar voren. Bij de jongeren die herhaald beroep doen op JeugdzorgPlus is de eerste plaatsing

korter, en wordt de plaatsing vaker voortijdig en zonder overeenstemming beëindigd. Jongeren geven vaker aan dat zij geen behandeling hebben ervaren en voelen zich vaker niet gehoord. De hulp sluit onvoldoende aan of komt niet tot stand (Hanzon & Van Veluw, 2019; Koster et al., 2016). Onduidelijkheid over het perspectief na uitstroom qua wonen en dagbesteding draagt ook bij aan herhaald beroep. Dagbesteding is soms pas na vertrek geregeld (Koster et al., 2016). De overstap naar huis of een vervolgplek is voor jongeren vaak groot. Dit vergroot het risico op herhaald beroep (Hanzon & Van Veluw, 2019; Sondeijker et al., 2020). Bij jongeren die teruggaan naar huis komt herhaald beroep minder vaak voor dan bij jongeren die doorstromen naar een residentiële vervolgplek (Koster et al., 2016). Volgens Hanzon & Van Veluw (2019) lijkt het bij herhaald plaatsen regelmatig te gaan om een herhaling van zetten. Als JeugdzorgPlus als middel al eens is ingezet dan is het de vraag of het opnieuw inzetten hiervan de jongere helpt om zichzelf verder te ontwikkelen. Hanzon & Van Veluw (2019) benadrukken de noodzaak om op meerdere niveaus oplossingen te zoeken op het niveau van de instelling in de directe hulpverlening aan jongeren. Maar ook fundamentele veranderingen in de hele sector.

Warme overdracht

Als overplaatsing plaatsvindt dan heeft een warme overdracht de voorkeur. Wanneer begeleiders fysiek meegaan naar de ontvangende instelling kan er inhoudelijk beter in detail worden afgestemd en het geeft de jongere meer houvast. Positieve ervaringen zijn opgedaan waarbij begeleiders enkele uren met het meedraaien op elkaars groep (Kaijadoo et al., 2021).

3.4.4 Wie is aan zet?

Aanbevelingen uit de onderzoeken hebben betrekking op de besluitvorming bij herhaald plaatsen, het verblijf en op de overgang naar vervolgzorg. Zoals in voorliggende paragrafen is beschreven zijn, naast JeugdzorgPlus instellingen, partijen uit de hele sector nodig om deze aanbevelingen te realiseren.

A young woman with her hair in a bun, wearing a blue patterned hoodie, patterned pants, and black sneakers, is sitting on a wooden deck. She is looking towards a modern building with large glass windows. The scene is outdoors and brightly lit.

Resultaten JeugdzorgPlus voor jongeren

4 Resultaten JeugdzorgPlus voor jongeren

In dit hoofdstuk kijken we naar wat het onderzoeksprogramma laat zien over de mate waarin jongeren profiteren van de geboden hulp in JeugdzorgPlus en de mate waarin duurzame effecten tot stand komen. We gaan eerst in op de ervaringen van jongeren en hun beoordeling van het nut van de hulp. Vervolgens beschrijven we wat in het onderzoeksprogramma verder naar voren komt over verschillende uitkomstmaten bij vertrek.

Onderzoek naar het resultaat van JeugdzorgPlus

In het onderzoek 'Hoe gaat het nu met jongeren uit JeugdzorgPlus' (Sondeijker et al., 2020) is met jongeren gesproken die al langere tijd geleden in JeugdzorgPlus verbleven over wat de hulp voor hen heeft opgeleverd.

In de andere onderzoeken waarin is gerapporteerd over de resultaten van de hulp gaat het over het resultaat bij het einde van de behandeling. De follow-up meting in de monitor JeugdzorgPlus, zes maanden na vertrek, had een lage respons (Barendregt et al, 2018).

- [Hoe gaat het nu met jongeren uit de JeugdzorgPlus?](#)

Periode 2008-2013.

4.1 Ervaringen van jongeren

Jongeren die de JeugdzorgPlus hebben verlaten zijn vijf jaar later zelf overwegend positief over hoe het met hen gaat (Sondeijker et al., 2020). In vergelijking met hoe het met hen in de jaren voor, tijdens en direct na JeugdzorgPlus is vergaan, zien zij een verbetering op het gebied van financiën, werk, opleiding, relaties, psychische toestand en druggebruik. Sondeijker en collega's horen in de verhalen van jongeren over hun leven echter nog veel van de oude problematiek terug. Zij herkennen in de verhalen van jongeren de drie typen die Stein (2006) onderscheidt bij jongeren die jeugdzorg verlaten. Een groep jongeren die vaak een redelijk stabiele start van hun leven heeft gehad en die het leven na JeugdzorgPlus een positieve draai heeft kunnen geven (Those moving on), een groep jongeren die voor, tijdens en na hun verblijf veel problemen ondervindt en steun nodig heeft om verder te komen (Survivors) en een groep met complexe problematiek die vaak een slechte start in het leven heeft gemaakt en niet terug kan vallen op iemand uit hun familie (Victims).

Jongeren noemen het verblijf in JeugdzorgPlus of Jeugdzorg in brede zin niet als hulpbron waardoor het beter met hen gaat, maar de eigen inzet of ondersteuning uit hun netwerk. Een groep jongeren geeft daarnaast wel ook aan dat het goed was dat zij door de plaatsing even uit hun (onveilige) situatie werden gehaald. Het gaf rust en mogelijkheid tot reflectie (Sondeijker et al., 2020). Jongeren die geïnterviewd zijn voor het onderzoek van Hanzon & Van Veluw (2019) geven aan dat zij van de regen in de drup zijn gekomen nadat zij residentieel zijn geplaatst. In de gesloten jeugdzorg hebben zij gedrag aangeleerd waardoor zij ervaren dat het juist slechter met hen gaat.

4.2 Resultaten bij vertrek

Bij de start van het programma zijn enkele uitkomstmaten benoemd: leefsituatie, dagbesteding, verslavingsproblematiek en herhaald beroep. In een aantal onderzoeken is gerapporteerd over de mate waarin problemen van jongeren zijn verminderd.

Een groot deel van de jongeren verblijft voorafgaand aan plaatsing in een open jeugdhulpvoorziening. Na vertrek gaat een groot deel van de jongeren ook weer daarheen terug. Het percentage jongeren dat naar huis gaat (met of zonder hulp) is landelijk 38 procent in 2020 (Jeugdzorg Nederland, 2021).

Uit onderzoek naar dagbesteding bij vertrek van jongeren uit de instelling in 2014 komen de volgende resultaten naar voren: 54 procent van 1.327 jongeren volgt onderwijs, 10 procent volgt een combinatie van school, werk en stage en 4 procent heeft geen dagbesteding. Van 31 procent van de jongeren is de dagbesteding onbekend (11%) of niet ingevuld (20%) (Barendregt et al., 2015). In het onderzoek van Dirkse en anderen (2018) gaat 71,8 procent van de 1012 jongeren naar school, al dan niet gecombineerd met een stage. De dagbesteding is van 6,8 procent van de jongeren niet bekend en 17,3 procent heeft geen dagbesteding (periode januari 2013 tot juli 2014).

Onderzoek van Hammink en collega's (2016) naar middelengebruik laat zien dat in de periode juli 2012-juni 2015, bij 40 tot 50 procent van de 1.242 jongeren bij plaatsing middelengebruik is geregistreerd. Bij uitstroom (N=798) varieerde het geregistreerde middelengebruik in deze periode van 28 tot 40 procent. Bij 21 procent van de jongeren

is sprake van middelengebruik bij instroom, niet langer bij uitstroom. Vier procent is tijdens het verblijf gestart met middelengebruik. Bij driekwart van de jongeren bleef middelengebruik onveranderd; 34 procent gebruikt bij in- en uitstroom, 41 procent gebruikt niet bij in- en bij uitstroom.

Zoals beschreven in paragraaf 3.4 is ongeveer een kwart van de plaatsingen in JeugdzorgPlus een herhaalde plaatsing (Jeugdzorg Nederland, 2021).

In onderzoek van Nijhof en collega's (2018) is gekeken naar het resultaat van de behandeling voor jongeren en naar het verschil hierin tussen meisjes en jongens. Bij 78,4 procent van de 241 jongeren is sprake van een positieve uitkomst na de JeugdzorgPlus behandeling. Deze groep heeft met positief resultaat de behandeling afgesloten, doelen zijn behaald en er is een passende vervolgplek gevonden. Jongens hebben vaker een negatieve uitkomst dan meisjes. De jongeren met een negatieve uitkomst hebben vaker problemen met middelengebruik en ook spelen vaak meer problemen in het gezin en het sociale netwerk.

Dirkse en collega's (2018) keken met behulp van de Child Behaviour Checklist (CBCL) naar de afname van problematiek. Bij ruim 46 procent van de 89 jongeren is er een afname van de problematiek te zien, bij 31,5 procent is er sprake van een toename van de problematiek en in ruim 22 procent van de jongeren komt geen verschil naar voren.

A woman with blonde hair in a ponytail, wearing a blue patterned top and white sunglasses on her head, sits at a wooden table. She is looking towards a young man with dark hair, wearing a black t-shirt, who is also sitting at the table. The background is a blurred cafe interior with red seating and wooden tables.

Overzicht van 10 jaar onderzoek geeft inzicht

5 Overzicht van 10 jaar onderzoek geeft inzicht

In tien jaar is binnen het onderzoeksprogramma Longitudinale effectmonitor JeugdzorgPlus veel kennis verzameld over JeugdzorgPlus. De data die verzameld is met de monitor geven over de jaren heen een overzicht van kenmerken en plaatsingsgegevens van jongeren in JeugdzorgPlus waardoor trends of opvallende ontwikkelingen werden gesignaleerd. De verdiepende onderzoeken die in het programma zijn uitgevoerd, geven antwoord op een breed scala aan vragen met betrekking tot de doelgroep en de hulp die zij ontvangen. In dit slothoofdstuk beantwoorden we de vraag wat de onderzoekprojecten hebben opgeleverd. Wat blijkt uit de onderzoekprojecten over de kwaliteit van JeugdzorgPlus, de resultaten van JeugdzorgPlus voor jongeren en wat is er met de inzichten en aanbevelingen uit het onderzoeksprogramma gedaan.

5.1 Kwaliteit

Het onderzoeksprogramma biedt inzicht in de kwaliteit van JeugdzorgPlus in de afgelopen jaren. Het programma laat zien dat de kwaliteit van de hulp aan jongeren met complexe en meervoudige problemen beter kan. Het onderzoeksprogramma beschrijft de kwaliteit van zorg voor jongeren met meervoudige en complexe problemen voorafgaand aan de plaatsing in JeugdzorgPlus, tijdens het verblijf en na vertrek uit de instelling. Het overzicht laat duidelijk zien dat de kwaliteit van JeugdzorgPlus mede wordt bepaald door het traject voorafgaand en na verblijf in JeugdzorgPlus. Verbeterpunten hebben betrekking op het gehele hulptraject.

De verdiepende, kwalitatieve informatie uit interviews met jongeren, ouders en professionals biedt inzicht in verschillende perspectieven op de kwaliteit van de hulp die jongeren ontvangen. De ervaringen en aanbevelingen van jongeren bieden waardevolle kennis over wat jongeren belangrijk vinden en wat voor hen helpend is en wat niet in de hulp die zij ontvangen. Professionals in de praktijk hebben goed zicht op de mogelijkheden en knelpunten bij de uitvoering van gedwongen hulp aan jongeren met meervoudige en complexe problemen. Door te luisteren naar jongeren en pedagogisch medewerkers wordt duidelijk waar de mogelijkheden liggen om de kwaliteit van hulp aan jongeren met complexe en meervoudige problemen te verbeteren.

We zetten de tien belangrijkste verbeterpunten uit het onderzoeksprogramma op een rij.

1. Tijdige inzet van passende hulp om plaatsing in JeugdzorgPlus te voorkomen;
2. Beschikbaarheid van specialistisch aanbod als alternatief voor een gesloten plaatsing;
3. Zorgvuldige besluitvorming met aandacht voor onderliggende oorzaken en evaluatie van eerder verleende hulp samen met jongeren en ouders;
4. Behandeling op maat gericht op oorzaken van gedrag, in samenwerking met jongeren en ouders;
5. Individuele aandacht voor jongeren en aangaan van persoonlijk relaties;
6. Actief gezinsgericht werken gedurende het hele traject door middel van een breed scala aan activiteiten.
7. Onderwijs op maat, passend bij het niveau van de jongere;
8. Tijdige voorbereiding op vertrek en beschikbaarheid van passende vervolgzorg;
9. Continuïteit in hulp en wonen;
10. Samenwerking in de hele keten.

Om jongeren met ernstige complexe problemen de hulp te kunnen bieden die zij nodig hebben, is toegewijd personeel nodig dat in staat is en ook gesteld wordt om hun werk goed te doen.

5.2 Effectiviteit

Het onderzoeksprogramma geeft in beperkte mate zicht op de effectiviteit van JeugdzorgPlus. Op basis van gegevens uit de monitor zijn effecten van de hulp lastig vast te stellen. De items werden vaak niet compleet ingevuld of door instellingen onderling verschillend ingevuld. Follow up gegevens zijn maar beperkt beschikbaar.

In de verdiepende onderzoeken komt een wisselend beeld naar voren over de resultaten van JeugdzorgPlus. De behandeling wordt in termen van doelrealisatie en vervolgplek vaak positief afgesloten. Bij iets minder dan de helft van de jongere is een afname van problemen zichtbaar op de Child Behaviour Checklist (CBCL). Bij meer dan de helft van de jongeren blijven de problemen gelijk of nemen zelfs toe. Uit interviews met jongeren een aantal jaar na vertrek uit JeugdzorgPlus komt naar voren dat zij overwegend positief zijn over hoe het op dat moment met hen gaat, maar volgens hen komt dat niet door het verblijf in JeugdzorgPlus. Zij noemen hun eigen inzet of ondersteuning uit hun netwerk als belangrijkste reden dat het beter gaat. Ook blijkt uit interviews met jongeren dat een deel van de jongeren ervaart dat het slechter met hen gaat door hun verblijf in JeugdzorgPlus. Het blijkt bovendien lastig voor jongeren om na verblijf in JeugdzorgPlus hun leven weer op te pakken.

5.3 Transformatie JeugdzorgPlus

Op basis van de publicaties in het onderzoeksprogramma is niet goed vast te stellen wat er concreet met de inzichten en de aanbevelingen uit de onderzoeken is gedaan. De aanbevelingen uit de verdiepende onderzoeken richten zich op het voorkomen van JeugdzorgPlus, het terugdringen van JeugdzorgPlus en het verbeteren van JeugdzorgPlus voor een beperkte groep jongeren voor wie kortdurend een gesloten time out wenselijk is. De uitkomsten en aanbevelingen uit de onderzoeken sluiten aan bij ontwikkelingen die inmiddels in gang zijn gezet om een transformatie in JeugdzorgPlus tot stand te brengen. Het is aannemelijk dat de onderzoeken een bijdrage hebben geleverd aan deze veranderingen. Andersom zijn ontwikkelingen in de praktijk, zoals kleinschalige voorzieningen en gezinsgericht werken, in het onderzoeksprogramma opgenomen.

Het actieplan ‘De best passende zorg’ uit 2019 is een gezamenlijk actieplan van de brancheorganisaties Jeugdzorg NL, GGZ NL, VOBC en VGN, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ), de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, het Nederlands Jeugdinstituut, beroepsorganisaties NIP, NVvP, NVO, BPSW en het ministerie van VWS. De focus van het plan ligt op twee doelen: voorkomen dat jongeren in gesloten jeugdzorg terecht komen en verbeteren van de zorg voor jongeren die tijdelijk gesloten worden geplaatst. StroomOp, een netwerk van zorg- en onderwijsprofessionals werkt aan deze doelen in

meerdere projecten. Deze ontwikkeling sluit aan bij ontwikkelingen in de jeugdsector om kinderen zo thuis mogelijk op te laten groeien en het aantal uithuisplaatsingen terug te brengen naar nul.

De resultaten uit het onderzoeksprogramma Longitudinale Effectmonitor JeugdzorgPlus onderbouwen de noodzaak van de veranderingen die gaande zijn. De ontwikkelingen sluiten aan bij de aanbevelingen die in de onderzoeken uit het onderzoeksprogramma zijn geformuleerd.

6 Referentielijst

- Andrews D.A. & Bonta, J. (2007), *Risk-Need-Responsivity Model for Offender Assessment and Rehabilitation*. Canada: Public Safety Canada. [www. publicsafety.gc.ca/cnt/rsrscs/pblctns/rsknd-rspnsvty/index-eng.aspx](http://www.publicsafety.gc.ca/cnt/rsrscs/pblctns/rsknd-rspnsvty/index-eng.aspx).
- Andrews D.A. & Bonta, J., red. *The psychology of criminal conduct (5de ed.)*. Newark: LexisNexis; 2010.
- Barendregt, C. & Wits, E. (2018). Follow-up meting monitor JeugdzorgPlus. *Achtergronden bij de responscijfers*. Rotterdam: IVO.
- Barendregt, C., Raaijmakers, L., Wits, E. & Mheen, D. van de (2015). *Monitor JeugdzorgPlus: dagbesteding uitgelicht*. Rotterdam: IVO.
- Bastiaanssen, I., Kerkhof, L. & Addink, A. (2019). Speerpunten voor residentiële jeugdhulp. Verbindend werken met kinderen en gezinnen. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Boendermaker, L., Verheem, E.A. & Otto, K. (2021). *Competenties voor het werken in de JeugdzorgPlus*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam.
- Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ) (2019). De best passende zorg voor kwetsbare jongeren.
- Buysse, W., Dickhoff, N., Faulstich, N., Groot, M. de & Hofstra, D. (2019). *Vraag en aanbod JeugdzorgPlus. Factoren die van invloed zijn op de ontwikkeling in jeugdregio's*. Amsterdam: DSP.
- Dam, C. van, Martin, L., Jaspers, M., Nijhof, K., Domburgh, L. van & Scholte, R. (2017). *JeugdzorgPlus: prevalentie en uitstroom LVB en psychiatrische problematiek. Eindrapport*. Nijmegen: Praktikon.
- Dam, C. van, Schoppink, I. & Beek, E. ter (2019). *Jongeren met strafbare feiten in de JeugdzorgPlus*. Nijmegen, Praktikon.
- Dam, C. van, Esmeijer, N., Schoppink, I., Baanders, A., & Delsing, M. (2021). *Duur machtigingen en vrijwillige plaatsingen in de JeugdzorgPlus*. Nijmegen: Praktikon B.V.
- Dirkse, M., Eichelsheim, V., Asscher, J. & Laan, P. van der (2018). *Meisjes in de JeugdzorgPlus. Een onderzoek naar genderspecifieke verschillen in problematiek, behandelplan en genderspecifiek werken*. Amsterdam: NSCR.
- Domburgh, L. van, Nijkhof, K., Strijbosch, E., Labun, A., Vermaes, I. & Delsing, M. (2015). *Hoe bruikbaar zijn Routine Outcome Monitoring (ROM) data van de Landelijke JeugdzorgPlus monitor?*
- Eenshuistra, R.M., Regterschot-von Lindheim, H.G. & Haspels, M.J.G. (2015). *Overgeplaatst binnen JeugdzorgPlus. Een onderzoek naar verklarende factoren achter verschillen in overplaatsingen binnen JeugdzorgPlusinstellingen*. Duivendrecht: PI Research.
- Hammink, A., Barendregt, C., Beek, E. ter, Jonge, E. de & Mheen, D. van de (2016). *Middelengebruik in de JeugdzorgPlus. Een verdiepend onderzoek naar aanleiding van de longitudinale Effectmonitor JeugdzorgPlus naar de prevalentie, diagnostiek en behandeling van (problematisch) middelengebruik bij jongeren in JeugdzorgPlus instellingen*. Rotterdam: IVO.

- Hammink, A., Barendregt, C., Jonge, E. de & Mheen, D. van de (2016). *Als het niet kan zoals het moet, dan moet het maar zoals het kan. Een verdiepend onderzoek naar aanleiding van de longitudinale Effectmonitor JeugdzorgPlus naar de uitstroom van jongeren met een licht verstandelijke beperking of psychiatrische problemen uit de JeugdzorgPlus*. Rotterdam: IVO.
- Hanzon, C. & Veluw, N. van (2019). *Leren van herhaald beroep in de JeugdzorgPlus. Explorerend onderzoek naar oorzaken van herhaald plaatsens vanuit de levensverhalen van jongeren*. Gouda: JSO.
- Hunkar, A.M.M., Zinsmeister, J.H.G. & Middelkoop, D. van (2021). *Ongehoord. Een onderzoek naar de arbeidssituatie van groepsleiders in de JeugdzorgPlus*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam.
- Jeugdzorg Nederland (2015). *Groeien met Grenzen*. Utrecht.
- Jeugdzorg Nederland (2018). *JeugdzorgPlus. Plaatsings- en uitstroomgegevens 2017*. Utrecht.
- Jeugdzorg Nederland (2020). *JeugdzorgPlus. Plaatsings- en uitstroomgegevens 2019*. Utrecht.
- Jeugdzorg Nederland (2021). *JeugdzorgPlus. Plaatsings- en uitstroomgegevens 2020*. Utrecht.
- Jonkman, H.B. & Loon-Dijkers, A.L.C. van (2021). *Het bredere arbeidsperspectief*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Jonkman, H.B., Middelkoop, D. van, Boendermaker, L., Loon-Dijkers, A.L.C. van, Hunkar, A.M.M., Zinsmeister, J.H.G. Verheem, E.A. & Otte, K. (2021). *Werken aan de toekomst van JeugdzorgPlus. Samenvattend rapport*. Utrecht / Amsterdam: Verwey-Jonker Instituut / Hogeschool van Amsterdam.
- Kaijadoe, S., Arragon, E. van., Derksen, C., Wiersma, S. Dierick, S. & Weerd, A. de, (2021). *Een stil gevecht Suïcide en suïcidaal gedrag: wat doet dat met jou en mij? Een explorerend, kwalitatief onderzoek naar de ervaringen en behoeften van jongeren en hulpverleners in de JeugdzorgPlus en ketenpartners*.
- Koster, I., Roorda, T., Stams, G.J., Terweij, S, & Laghuwits, J. (2017). *Herhaald beroep in de JeugdzorgPlus*. Heerhugowaard.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en sport en Ministerie van Justitie en Veiligheid (2018) *Actieprogramma Zorg voor de Jeugd*. Rijksoverheid.
- Nijhof, K., Dijk, D. van, Domburgh, L. van, Harder, A, & Konijn, C. (2018). *Longitudinale Effectmonitor JeugdzorgPlus. Meisjes in de JeugdzorgPlus: Doelgroep kenmerken en mate van sekse specifiek werken*.
- Schie, van, L., Mulder, E. Nijhof, K., Domburgh, van L., Konijn, C., Kolkman, J., Kranenburg, M., Lekkerkerker, L. & Popma, A. (2020). *Kleine groepen bij grote problemen: kleinschalige voorzieningen als alternatief voor gesloten jeugdhulp*. Nijmegen.
- Simons, I., Broekhoven, L., Blanckstein, A., Rijken, R. van der, Deković, M., Albrecht, G., Santvoort, F. van & Domburgh, L. (2018). *Gezinsgericht werken in de JeugdzorgPlus: Wat werkt voor wie?*
- Sondeijker, F., Sarti, A. & Geenen, M.J. (2020). *Hoe gaat het nu met jongeren uit de JeugdzorgPlus? Periode 2008-2013*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut en Hogeschool Utrecht.
- Vermaes, I. Konijn, C., Nijhof, K., Strijbosch, E, & Domburgh, L. van (2012). *Monitor JeugdzorgPlus. Analyse van de wetenschappelijke onderbouwing en benuttingsmogelijkheden*.

Bijlage bij het rapport: (Door)ontwikkeling monitor

Jaartal	Auteurs	Titel	Onderzoeksmethode en -groep
2012	Vermaes, Konijn, Nijhof, Strijbosch & Van Domburgh	<u>Monitor JeugdzorgPlus.</u> <u>Analyse van de</u> <u>wetenschappelijke</u> <u>onderbouwing en</u> <u>benuttingsmogelijkheden.</u>	Literatuuronderzoek Eerste analyse van benuttingsmogelijkheden van datasets
2015	Van Domburgh, Nijhof, Strijbosch, Labun, Vermaes & Delsing	<u>Hoe bruikbaar zijn Routine</u> <u>Outcome Monitoring (ROM)</u> <u>data van de Landelijke</u> <u>JeugdzorgPlus monitor?</u>	Monitor: N=949 jongeren uit 6 instellingen 1e meting
2018	Barendregt & Wits	<u>Follow-up meting monitor</u> <u>JeugdzorgPlus. Achtergronden</u> <u>bij de responscijfers.</u>	Monitor: jongeren uitgestroomd in periode juli 2015-31 januari 2017 Interviews

Bijlage bij het rapport: Kwaliteit en resultaten van JeugdzorgPlus

Jaartal	Auteurs	Titel	Aanleiding/doel onderzoek (cijfers monitor)	Onderzoeksmethode en -groep	Perspectief
2015	Barendregt, Raaijmakers, Wits & Van de Mheen	<u>Monitor JeugdzorgPlus: dagbesteding uitgelicht</u>	<p>Uit de monitor komt naar voren dat de dagbesteding van jongeren na verblijf in de instelling relatief vaak onbekend is.</p> <p>Doel van het onderzoek is om beter in beeld te krijgen wat de dagbesteding van jongeren is bij het verlaten van JeugdzorgPlus en hoe dit in de toekomst beter kan worden vastgelegd in de monitor.</p> <p>Het onderzoek geeft ook inzicht in de reden waarom dagbesteding vaak onbekend is bij het verlaten van de JeugdzorgPlus instelling en of er een relatie is met de overgang terug naar huis of naar een andere hulpverlener.</p>	<p>Monitor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - N=1508 (jongeren die eind 3e kwartaal 2014 zijn uitgestroomd) - zowel regulier traject als kortdurend verblijf - N=1327 (1e reguliere traject) <p>N=3 instellingen</p> <p>Interviews:</p> <ul style="list-style-type: none"> - N=5 meisjes - N=7 professionals <p>Focusgroep:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Samenwerkingspartners + professionals 	<p>Professionals</p> <p>Jongeren</p> <p>Instelling</p>
2015	Eenshuistra, Regterschot-von Lindheim & Haspels	<u>Overgeplaatst binnen JeugdzorgPlus. Een onderzoek naar verklarende factoren achter verschillen in overplaatsingen binnen JeugdzorgPlus instellingen</u>	<p>De monitor laat grote verschillen zien in de mate waarin JeugdzorgPlus instellingen jongeren overplaatsen naar een andere JeugdzorgPlus instelling.</p> <p>Doel van het onderzoek is om meer zicht te krijgen op de achterliggende oorzaken van deze verschillen.</p>	<p>Monitor: N=1761</p> <p>Documentanalyse</p> <p>N=3 instellingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Interviews: N=3 - Dossiers: N=60 	<p>Professionals</p> <p>Instelling</p>

Bijlage bij het rapport: Kwaliteit en resultaten van JeugdzorgPlus

Jaartal	Auteurs	Titel	Aanleiding/doel onderzoek (cijfers monitor)	Onderzoeksmethode en -groep	Perspectief
2016	Hammink, Barendregt, Ter Beek, De Jonge & Van de Mheen	<u>Middelengebruik in de JeugdzorgPlus. Een verdiepend onderzoek naar aanleiding van de longitudinale Effectmonitor JeugdzorgPlus naar de prevalentie, diagnostiek en behandeling van (problematisch) middelengebruik bij jongeren in JeugdzorgPlus instellingen.</u>	Uit de monitor blijkt dat bij ongeveer 45% van de jongeren in de JeugdzorgPlus sprake is van verslavingsproblematiek. Het percentage verschilt sterk tussen instellingen. Doel van het onderzoek is (1) inzicht krijgen in de kwaliteit van de monitordata wat betreft prevalentie van verslavingsproblematiek en (2) het in kaart brengen hoe verslavingsproblematiek wordt herkend onder jongeren in JeugdzorgPlus instellingen en welke mogelijkheden instellingen hebben om deze problematiek te verminderen/voorkomen.	Monitor: N=2450 1e trajecten Documentanalyse N=4 instellingen Interviews: - N=14 professionals - N=16 jongeren Bijeenkomst: N=4	Professionals Jongeren Instelling
2016	Hammink, Barendregt, De Jonge & Van de Mheen	<u>Als het niet kan zoals het moet, dan moet het maar zoals het kan. Een verdiepend onderzoek naar aanleiding van de longitudinale Effectmonitor JeugdzorgPlus naar de uitstroom van jongeren met een licht</u>	Uit de monitor komt naar voren dat er sprake is van een discrepantie tussen prevalentie van LVB en psychiatrische problemen en het vrij lage percentage uitstroom naar GGZ of LVB zorg. Doel van het onderzoek is (1) het verkrijgen van inzicht in de aansluiting van behandeling en begeleiding na uitstroom uit een JeugdzorgPlus instelling op de problematiek en zorgvraag van jongeren met LVB of psychiatrische problemen en (2) het verkrijgen	Monitor: - N=2052 jongeren (periode juli 2013-juni 2016; alleen 1e trajecten) Documentanalyse N=3 instellingen Interviews: - N=11 ouder(koppels)	Professionals Ouders Jongeren

Bijlage bij het rapport: Kwaliteit en resultaten van JeugdzorgPlus

Jaartal	Auteurs	Titel	Aanleiding/doel onderzoek (cijfers monitor)	Onderzoeksmethode en -groep	Perspectief
		<u>verstandelijke beperking of psychiatrische problemen uit de JeugdzorgPlus</u>	van inzicht in de bruikbaarheid en kwaliteit van de data van de Monitor.	<ul style="list-style-type: none"> - N=13 professionals - N=5 jongeren 	
2016	Koster, Roorda, Stams, Terweij & Laghuwitz	<u>Herhaald beroep in de JeugdzorgPlus</u>	<p>Uit de monitor komt naar voren dat 27% tot 31% van de aanmeldingen in 2014 een her-nieuwde aanmelding betrof.</p> <p>Doel van het onderzoek is om meer zicht te krijgen op de aard van het herhaald beroepen, de duur en de resultaten van het behandeltraject van jongeren die een herhaald beroep doen op JeugdzorgPlus en de kenmerken van jongeren die voorspellend zijn voor herhaald beroep.</p>	<p>Monitor: N=1073 1e instroom</p> <p>Focusgroep: N=12 jongeren</p> <p>Interviews:</p> <ul style="list-style-type: none"> - N=20 jongeren 1e plaatsing, - N=17 jongeren herhaald beroep - N=9 ouders 1e plaatsing - N=2 ouders herhaald beroep - N=4 medewerkers uit 4 instellingen (1 per instelling) <p>Dossieronderzoek geïnterviewde jongeren</p>	<p>Instelling</p> <p>Professionals</p> <p>Ouders</p> <p>Jongeren</p>

Bijlage bij het rapport: Kwaliteit en resultaten van JeugdzorgPlus

Jaartal	Auteurs	Titel	Aanleiding/doel onderzoek (cijfers monitor)	Onderzoeksmethode en -groep	Perspectief
2017	Van Dam, Martin, Jaspers, Nijhof, Van Domburgh & Scholte	<u>JeugdzorgPlus: prevalentie en uitstroom LVB en psychiatrische problematiek. Eindrapport</u>	Uit monitorgegevens blijkt dat slechts een klein deel van de jeugdigen met een LVB of psychiatrische problemen uitstroomt naar specifieke LVB of GGZ zorg (beiden 6%). Doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in de beperkte uitstroom naar LVB of GGZ zorg.	Monitor: N=2508 jongeren Typeringsmodel: N=303 jongeren N=6 instellingen Dossiers: - N=90 jongeren bij wie sprake was van LVB problematiek, psychiatrische problematiek of een combinatie van beide (Telefonische) interviews/ schriftelijke vragen met behandelaars over hulpverleningstraject voor plaatsing en van 77 jongeren over vervolgtraject. Enquête: - N=24 behandelaars en trajectbegeleiders	Professionals

Bijlage bij het rapport: Kwaliteit en resultaten van JeugdzorgPlus

Jaartal	Auteurs	Titel	Aanleiding/doel onderzoek (cijfers monitor)	Onderzoeksmethode en -groep	Perspectief
2018	Dirkse, Eichelsheim, Asscher & Van der Laan	<u>Meisjes in JeugdzorgPlus</u> <u>Een onderzoek naar</u> <u>genderverschillen in</u> <u>problematiek, behandelplan</u> <u>en genderspecifiek werken</u>	Er is een verschil tussen meisjes en jongens in fysieke en psychische kenmerken. Onbekend is of meisjes en jongens eenzelfde behandeling krijgen en of er op basis van specifieke problematiek gedifferentieerd wordt. Het doel van het onderzoek is om meer zicht te krijgen op verschillen tussen meisjes en jongens in hun behoeften, risico- en beschermende factoren en de behandeling die zij ontvangen.	Monitor: N=329 trajecten Geslaagde koppelingen: N=268 N = 5 instellingen Dossiers: N=306 160 meisjes en 146 jongens Interviews: N=8 gedragswetenschapper, behandel coördinator	Professionals
2018	Nijhof, Van Dijk, Van Domburgh, Harder & Konijn	<u>Longitudinale Effectmonitor</u> <u>JeugdzorgPlus. Meisjes in de</u> <u>JeugdzorgPlus: Doelgroep</u> <u>kenmerken en mate van sekse</u> <u>specifiek werken</u>	De literatuur laat zien dat meisjes andere behandelbehoefte hebben dan jongens. Binnen Jeugdzorg Plus is dit nog weinig structureel in kaart gebracht. Ook is onbekend in hoeverre behandel-elementen worden ingezet afgestemd op sekse specifieke behandelbehoefte. Doel van het onderzoek is om na te gaan of er sprake is van sekse specifieke behoeften van meisjes en jongens in JeugdzorgPlus en in hoeverre hier in de behandeling rekening mee wordt gehouden.	Monitor: N=3520 Interviews: N=18 professionals Dossieranalyse: N=241	Professionals Instelling

Bijlage bij het rapport: Kwaliteit en resultaten van JeugdzorgPlus

Jaartal	Auteurs	Titel	Aanleiding/doel onderzoek (cijfers monitor)	Onderzoeksmethode en -groep	Perspectief
2018	Simons, Broekhoven, Blanckstein, Van der Rijken, Deković, Albrecht, Asscher, Van Santvoort & Van Domburgh	<u>Gezinsgericht werken in de JeugdzorgPlus: Wat werkt voor wie?</u>	Uit literatuur blijkt dat interventies moeten aansluiten bij de aanwezige risico- en beschermende factoren, en bij criminogene behoeften om ernstige gedragsproblemen effectief te kunnen verminderen. Ongunstige sociale systemen, zoals problematisch gezinsfunctioneren, spelen een rol bij het in stand houden en escaleren van externaliserende gedragsproblemen. Er is nog geen onderzoek gedaan naar de effecten van gezins/systeemgericht werken binnen de JeugdzorgPlus. Doel van het onderzoek is om na te gaan of de samenwerking met het systeem van de jongere in JeugdzorgPlus instellingen leidt tot betere behandelresultaten.	Gegevens jongeren: N=379; bij afsluiting N=193 Monitor + Vragenlijsten N=7 instellingen; 35 leefgroepen Focusgroepen professionals	Professionals Ouders Jongeren
2019	Buyse, Dickhoff, Faulstich, De Groot & Hofstra	<u>Vraag en aanbod JeugdzorgPlus. Factoren die van invloed zijn op de ontwikkeling in jeugdregio's</u>	De monitor laat tot 2017 een toename zien van het aantal plaatsingen. Tussen zorggebieden (regio's) bestaan verschillen in het gebruik van JeugdzorgPlus en de toename en afname van het gebruik. Doel van het onderzoek is meer zicht krijgen in de oorzaken van de regionale verschillen in plaatsing	Monitor/CBS: instroomcijfers 2018 Jeugdhulpregio en JeugdzorgPlus instelling N=3 Interviews: N=12 vertegenwoordigers gemeenten, JeugdzorgPlus en ketenpartners Groepsinterviews N=3 professionals Expertpanel ouders N=1	Professionals Cliëntenraad: ouders jongeren

Bijlage bij het rapport: Kwaliteit en resultaten van JeugdzorgPlus

Jaartal	Auteurs	Titel	Aanleiding/doel onderzoek (cijfers monitor)	Onderzoeksmethode en -groep	Perspectief
2019	Van Dam, Schoppink & Ter Beek	<u>longeren met strafbare feiten in de JeugdzorgPlus.</u>	In de praktijk wordt geconstateerd dat jongeren in JeugdzorgPlus delictgedrag (hebben) laten zien en soms eerder veroordeeld zijn. De Monitor JeugdzorgPlus verzamelt hier geen informatie over. Aantallen zijn niet bekend. Het doel van het onderzoek is om zicht krijgen op de overwegingen die een rol spelen bij plaatsing van jongeren die een strafbaar feit hebben gepleegd in JJI of JeugdzorgPlus	8 casestudies: - N=4 jongeren in JJ - N=4 jongeren in JZ+ Dossieranalyse Interviews Jongeren Interviews besluitvormers (casemanagers, officieren van Justitie, kinderrechters)	Jongeren Ketenpartners Professionals
2019	Hanzon & Van Veluw	<u>Leren van herhaald beroep in de JeugdzorgPlus. Explorerend onderzoek naar oorzaken van herhaald plaatsen vanuit de levensverhalen van jongeren</u>	Uit de monitor blijkt dat in 2016 en 2017 23 – 27% van de plaatsingen een hernieuwde plaatsing betreft. De behandeltijd neemt daardoor toe. Uit eerder onderzoek van Koster et al. (2016) blijkt dat er bij jongeren die een herhaald beroep doen op JeugdzorgPlus meer problemen bestonden in de opvoedingsomgeving aan het einde van het eerste traject. Het doel van het onderzoek is te leren van jongeren die veelvuldig een beroep doen op JeugdzorgPlus en met deze kennis JeugdzorgPlus te verbeteren	N=15 jongeren - Levensloop interview - Interviews hulpverleners en ouders - Dossieronderzoek - Spiegelgesprekken en focusgroep met jongeren en professionals	Professionals Jongeren Ouders

Bijlage bij het rapport: Kwaliteit en resultaten van JeugdzorgPlus

Jaartal	Auteurs	Titel	Aanleiding/doel onderzoek (cijfers monitor)	Onderzoeksmethode en -groep	Perspectief
2020	Sondeijker, Sarti & Geenen	<u>Hoe gaat het nu met jongeren uit de JeugdzorgPlus? Periode 2008-2013</u>	JeugdzorgPlus bestaat ruim 10 jaar. Het doel van het onderzoek is meer zicht te krijgen in het welzijn van de jongeren die tenminste vijf jaar geleden zijn uitgestroomd bij JeugdzorgPlus. Hoe kijken zij terug op hun verblijf en wat kan van hen geleerd worden? Met deze kennis kan bijgedragen worden aan het verbeteren van JeugdzorgPlus.	Interviews: - N=46 jongeren	Jongeren
2020	Van Schie, Mulder, Nijhof, Van Domburgh, Konijn, Kolkman, Kranenburg, Lekkerkerker & Popma	<u>Kleine groepen bij grote problemen: kleinschalige voorzieningen als alternatief voor reguliere gesloten jeugdhulp</u>	Er zijn aanwijzingen dat met kleinschalige voorzieningen een meer passend aanbod gecreëerd kan worden voor de complexe doelgroep van JeugdzorgPlus. Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in de ontwikkeling en effectiviteit van kleinschalige voorzieningen als alternatief voor gesloten jeugdhulp.	Literatuuronderzoek Semi gestructureerde interviews bij 5 pilot-instellingen: - N= 8 jongeren - N= 6 ouders - N= 7 begeleiders	Jongeren Ouders Professionals

Bijlage bij het rapport: Kwaliteit en resultaten van JeugdzorgPlus

Jaartal	Auteurs	Titel	Aanleiding/doel onderzoek (cijfers monitor)	Onderzoeksmethode en -groep	Perspectief
2021	Kaijadoo, Van Arragon, Derksen, Wiersma, Dierick, & De Weerd	Een stil gevecht: Suïcide en	In 2017 was sprake van een stijging van het aantal suïcides onder jongeren waaronder jongeren in een gesloten jeugdhulpsetting. Doel van het onderzoek is om verdiepend inzicht te krijgen hoe er binnen leefgroepen in de JeugdzorgPlus wordt omgegaan met suïcidale situaties en uitspraken.	N=13 jongeren in JZ+ N=18 professionals JZ+ N=11 professionals ketenpartners Interviews	Jongeren Professionals
		suïcidaal gedrag: wat doet dat met jou en mij?			
		Kalenderboekje 'Een stil gevecht'			
		Film 'Een stil gevecht'			
2021	Van Dam, Esmeijer, Schoppink, Baanders, & Delsing	Duur machtigingen en vrijwillige plaatsingen in de JeugdzorgPlus.	Sinds 2014 wordt de duur van de machtigingen gesloten plaatsingen korter en neemt het aantal vrijwillige plaatsingen sinds 2015 meer toe. Het doel van het onderzoek is om deze trends te verklaren en de gevolgen in kaart te brengen.	N=13 kinderrechters N=4 ouders Interviews N= 274 professionals die betrokken zijn bij jongeren in JZ+ N= 43 jongeren en hun mentoren in JZ+ Enquête	Kinderrechters Professionals Jongeren Ouders

Bijlage bij het rapport: Kwaliteit en resultaten van JeugdzorgPlus

Jaartal	Auteurs	Titel	Aanleiding/doel onderzoek (cijfers monitor)	Onderzoeksmethode en -groep	Perspectief
2021	Jonkman, Van Middelkoop,	<u>Werken aan de toekomst van</u>	Het werk in JeugdzorgPlus-instellingen is zwaar en vraagt veel van haar medewerkers. Veranderingen in het jeugdveld hebben een negatieve invloed gehad op het werk. Jongeren hebben behoefte aan een veilige leefomgeving en een stabiel personeelsbestand, daar wordt momenteel onvoldoende aan voldaan. Doel van het onderzoek is om zicht te krijgen op de omstandigheden en voorwaarden waaronder dit werk op dit moment wordt verricht.	N=187 JZ+ medewerkers	Professionals
	Boendermaker, Van	<u>JeugdzorgPlus. Samenvattend</u>		Vragenlijst	Jongeren
	Loon-Dijkers, Hunkar,	<u>rapport</u>		N=9 instellingen	Literatuur
	Zinsmeister, Verheem &			N=8 teams	
	Otte	<u>Het bredere</u>		Focusgesprekken	
	<u>arbeidsmarktperspectief in de</u>	N=12 JZ+ medewerkers			
	<u>JeugdzorgPlus.</u>	Gesprekken			
	<u>Ongehoord. Een onderzoek</u>	N=20 publicaties			
	<u>naar de arbeidssituatie</u>	Literatuuronderzoek			
	<u>van groepsleiding in de</u>	N=5 ervaringsdeskundigen			
	<u>JeugdzorgPlus</u>	Workshop Literatuuronderzoek			
	<u>Competenties voor het werken</u>	N=22 docenten			
	<u>in de JeugdzorgPlus.</u>	Studiehandleiding			

Nederlands
Jeugdinstituut

Het Nederlands Jeugdinstituut is een nationaal kenniscentrum dat actuele kennis over opgroeien verzamelt, verrijkt, duidt en deelt.

Het onderzoek is uitgevoerd door het Nji in opdracht van ZonMw. In het kader van de afronding van het onderzoeksprogramma 'Longitudinale effectmonitor JeugdzorgPlus'.

Fotografie: EyeEm

Vormgeving: Concreet geeft vorm

Redactie: Nederlands Jeugdinstituut: Anne Addink en Marie-Christine van der Veldt

